

J&T 98

Martin Kujal: Krizi vnímám jako příležitost

Portfolio manažer vítězného fondu Investice roku prozradil, jak sestavuje portfolio.

strana 6

Hodování (na druhou) pokračuje

Akciové trhy nadále drží pozitivní vlnu a dobrou náladu, i když v posledních dnech se zdá, že růstu trochu dochází dech.

strana 26

J&T BANKA Art Index 2019

Revoluce v žebříčku českých umělců. Prvenství Kořátkové potvrzuje nástup mladší generace.

strana 10

Anna Hulačová, vycházející hvězda české výtvarné scény

Exkluzivní rozhovor se čtyřiatřicetiletou umělkyní, která se letos stala Skokankou roku v žebříčku J&T Banka Art Index.

strana 16

Rodinná firma je víc než vydělávání peněz

Jak spravovat rodinné bohatství, udržet tradici a předat dalším generacím stejný, či dokonce větší majetek, prozradil princ Konstantin z Lichtenštejna.

strana 24

Pěstounství nefunguje jako automat na kafe

Každé pěstounství je jedinečné, protože každé dítě má za sebou jiný příběh. Jana Luhanová nám odhalila ten svůj.

strana 8

Únor stále jede na pozitivní vlně

Datum setkání prezidentů USA a Číny sice nebylo ještě určeno, i tak trh považuje jednání za konstruktivní a naděje na kladné řešení celé věci prodloužila pozitivní začátek roku i na únor. Jasně zatím není ani ohledně brexitu, tady už snad budeme vědět více v průběhu března.

Hlavním tématem pro únor v rámci finančních trhů bylo pokračující vyjednávání mezi USA a Čínou o vzájemné obchodní politice. Z posledních jednání ke konci měsíce vzešly pozitivní výstupy, které se však neliší od těch předcházejících. Tedy že jednání jsou konstruktivní. Avšak konkrétní datum schůzky prezidentů obou zemí představeno nebylo. „To považujeme za finální krok, který by měl vést k podepsání vzájemné dohody a snad i vyřešení současného stavu,“ uvádí hlavní ekonom J&T Banky Petr Sklenář.

Právě naděje na kladné řešení celé věci prodloužila pozitivní začátek roku i na únor.

Nicméně k jednomu významnému kroku došlo, a to k odložení zvýšení amerických cel na čínské zboží od 1. března, ke kterému mělo automaticky dojít po vypršení 90denní dohody, jež zajišťovala neutrální postavení obou zemí do nalezení shody nad vzájemným obchodem. Tedy je vidět ochota a vstřícnost USA k nalezení vzájemného řešení. Právě naděje

na kladné řešení celé věci prodloužila pozitivní začátek roku i na únor.

NIC NOVÉHO U BREXITU

Druhým významným faktorem nejen pro finanční trhy bylo dění kolem brexitu. V tomto kroku se v únoru patová situace příliš nezměnila. Premiérka Mayová není schopna nalézt podporu pro svou dohodu s EU a zbytek zákonodárců nedokáže uceleně definovat své konkrétní požadavky. Ke konci měsíce Mayová oznámila hlasování na 13. až 14. března, které by mělo najít odpovědi na otázky tří scénářů. Konkrétně pak brexit se současnou dohodou premiérky a EU, tzv. tvrdý brexit, tedy odchod Anglie z EU bez dohody, a konečně možnost odsunutí vystoupení země z EU.

FED PŘINESL HOLUBIČÍ KOMENTÁŘ

„Minule jsme psali, jak Fed na svém zasedání 30. ledna přinesl překvapivě holubičí komentář. Trh očekával na zápis, který měl vnést více světla do naznačených myšlenek. Celkově byl zápis velmi holubičí. Fed nejen že bude velmi zvažovat další kroky v měnové politice, ale zároveň označil současné úrovně úrokových sazeb jako odpovídající stavu ekonomiky. Navíc zápis potvrdil, že do konce roku by měl Fed ukončit proces sni-

žování své bilance. Detailní kroky však prozatím popsány nebyly,“ říká Petr Sklenář.

VÝSLEDKY ZATÍM SOLIDNÍ

Výsledkovou sezónu v USA za čtvrtý kvartál 2018 lze označit jako solidní. K pozitivnímu překvapení na tržbách došlo z 58,9 % a na čistém zisku ze 71,8 %. Meziročně pak čistý zisk na akcii přidal 12 % a tržby 6,2 %. V Evropě jsou zveřejněny tři čtvrtiny výsledků společností z indexu BE500. Zde dosud 51,7 % firem překonalo očekávání na čistém zisku a 64 % na tržbách. Meziroční růst na čistém zisku na akcii byl -1,0 % a +5,1 % na tržbách. Prozatím i evropskou část výsledků je možné označit za solidní, protože se očekávala horší čísla.

AKCIE SE JEVÍ POZITIVNĚ

Akciové trhy v únoru pokračovaly v pozitivní náladě z ledna. Podporou byl především další posun v americko-čínských jednáních a solidní výsledková sezóna. Konkrétně pak americké indexy přidaly 3,0–3,7 %. V Evropě německý index DAX přidal 3,1 % a byl podpořen relativně lepší než očekávanou výsledkovou sezónou. Japonský Nikkei 225 přidal 4,8 %. Výsledek měsíce předvedl čínský index Shanghai Composite s růstem 13,8 % meziměsíčně. Čín-

ské akcie těží z posunu v americko-čínských jednáních a z technických faktorů plánované zvýšení váhy čínských akcií v indexech MSCI. Domácí index PX se rovněž svezl na pozitivní vlně a přidal za únor 2,7 %.

VÝNOSY U DLUHOPISŮ NA VZESTUPU

U dluhopisů zůstávala většinu měsíce výnosová křivka v USA beze změny,

Upozornění / Informace a propagační sdělení uvedená v J&T NOVINÁCH nejsou analýzami investičních příležitostí ani investičními doporučeními, nejsou ani veřejnou nabídkou na koupi či úpis investičních nástrojů ve smyslu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, stejně tak nepředstavují nabídku k nákupu či prodeji investičních nástrojů. Výkonnost v minulosti ani očekávaná výkonnost v budoucnosti nejsou spolehlivým ukazatelem skutečné budoucí výkonnosti. Očekávaná budoucí výkonnost je založena na předpokladech, které nemusí nastat. Investoři jsou povinni se o výhodnosti investic do jakýchkoli investičních nástrojů rozhodovat samostatně, a to na základě náležitého zvážení ceny, případného nebezpečí a rizik, jejich vlastní investiční strategie a finanční situace. S investováním je spojeno riziko kolísání aktuální hodnoty investované částky a výnosů z ní a není tak zaručena návratnost částky původně investované. Pro kalkulaci čistého výnosu musí investor zohlednit poplatky placené dle platného ceníku. Zdanění závisí na osobních poměrech investora a může se měnit. Na www.jtbank.cz jsou zveřejněny dokumenty podrobně popisující charakter, výhody a rizika související s produkty (prospekt, statut, klíčové informace pro investory,...) a informace o pobídkách ve vztahu k poskytování investičních služeb Bankou.

Vydává J&T Banka, a. s. / editor: Monika Veselá / kontakt: jtnoviny@jtbank.cz / www.jtbank.cz

pouze v posledním týdnu se zvýšila o 5 až 10 bodů v reakci na dobrá data z americké ekonomiky. Trh bez reakce přešel holubičí komentáře z Fedu včetně vystoupení šéfa Fedu Powella v Kongresu. V korekci pokračovaly kreditní prémie, klesly na nejnižší úroveň od začátku listopadu. Zlepšení sentimentu na trzích vedl k nárůstu výnosů u německých výnosů o 5 bodů, a to i přes další slabá makrodata a holubičí rétoriku ECB. Druhý měsíc v řadě pokračoval razantní pokles kreditních premií u evropských dluhopisů, které se dostaly na minima od poloviny listopadu.

Obratem prošly dluhopisové trhy ve střední Evropě, výnosy u státních dluhopisů vzrostly o 10 až 20 bodů, výnos 10letého českého dluhopisu se po 10 týdnech dostal nad 1,90%. Ob-

ratu pomohly i nečekaně ostřejší hlasy z ČNB o dřívějším zvyšování sazeb. Globálně došlo k obratu. „Centrální banky se letos vrátily k holubičí rétorice a mohou přistoupit k reálným krokům. Například ECB může zavést nové půjčky bankám, Fed představit plán, jak zastaví proces snižování bilance. Na druhé straně pohyb u kreditních premií byl výrazný, ekonomika zpomaluje a může dojít ke korekci,“ konstatuje hlavní ekonom.

KOMODITY KONEČNĚ STABILNÍ

Po předchozích prudkých výkyvech během prosince a ledna došlo u komodit na konci ledna ke stabilizaci, která se protáhla i do většiny února. V druhé půlce února komoditní

trhy zaznamenaly mírnou korekci předchozího růstu a za celý únor tak široké indexy přidaly 2–4%. Dál rostla cena ropy (6 %), která se dostala na nejvyšší úroveň od poloviny listopadu (Brent – 66 USD, WTI – 57 USD). Trh nereagoval na žádné konkrétní zprávy, hlavní roli spíše sehrál sentiment na trzích. Mírné růsty si připsaly i technické kovy (3 %). Cena zlata se sice v polovině února dostala na 10měsíční maximum 1345 USD/oz, ale pak korigovala předchozí posilování a vrátila se na 1315 USD. Ztráty zaznamenaly zemědělské plodiny (–5 % t/t), a to hlavně kvůli obilovinám, když pšenice meziměsíčně poklesla 12%.

„Krátkodobý výhled bude ovlivněn vývojem na finančních trzích a sentimentem kolem americko-čínské

obchodní války. Důležitým faktorem pro ceny komodit zůstává vývoj kurzu dolaru. Střednědobý výhled komodit zlepšují poslední stimuly hospodářské politiky v Číně,“ popisuje Petr Sklenář.

PRODEJ MONETY NEVYŠEL

Z akcií se tentokrát podíváme na Monetu, která stejně jako ostatní banky na pražské burze navázala na pozitivní vstup do nového roku a v únoru přidala 4,3%. Od začátku roku je pak výše již o více než 10%.

Únor byl poměrně bohatý na významné zprávy. Reportovaný čistý zisk za čtvrtý kvartál 2018 na úrovni 837 mil. Kč výrazně překonal očekávání trhu (774 mil. Kč). Pozitiv-

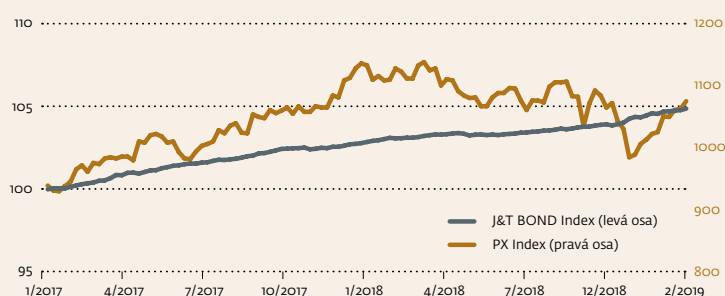
Z finančních trhů...

data platná k 28. 2. 2019

PODÍLOVÉ FONDY

	cena PL	zhodnocení za měsíc	zhodnocení za rok	zhodnocení od založení p. a.
J&T Money CZK	1,299	0,1 %	2,3 %	4,1 %
J&T High Yield MM CZ	1,483	0,5 %	3,1 %	4,7 %
J&T FLEXIBILNÍ	1,429	0,1 %	-1,1 %	2,9 %
J&T Bond CZK	1,381	0,5 %	0,4 %	4,5 %
J&T Opportunity CZK	2,623	5,0 %	0,2 %	5,2 %
J&T KOMODITNÍ	0,488	3,4 %	-2,8 %	-8,4 %
J&T Life 2025	1,101	2,2 %	0,1 %	2,1 %
J&T Life 2030	1,104	3,6 %	-0,2 %	2,1 %
J&T Life 2035	1,102	3,9 %	-0,2 %	2,1 %

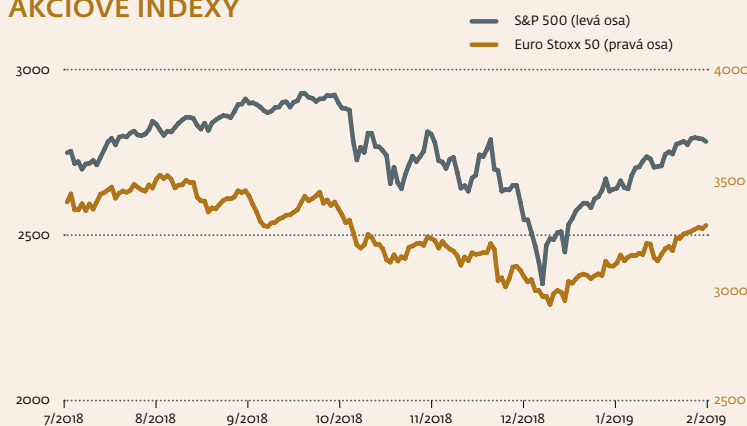
J&T BOND INDEX

STÁTNÍ DLUHOPISY

		1 měsíc	12 měsíců	5 let
ČR – 10Y	1,96	18 bp	6 bp	-24 bp
Německo – 10Y	0,18	2 bp	-46 bp	-144 bp
USA – 10Y	2,72	5 bp	-8 bp	8 bp

AKCIOVÉ INDEXY

SMĚNNÉ KURZY

		1 měsíc	12 měsíců	5 let
USD/EUR	1,14	0,5 %	7,2 %	-3,7 %
CZK/EUR	25,6	0,5 %	-0,9 %	-1,3 %
CZK/USD	22,5	0,0 %	-7,6 %	2,6 %

KOMODITY

		1 měsíc	12 měsíců	5 let
Ropa (Brent) – USD/bbl	66	5,4 %	3,7 %	-39,3 %
Zlato – USD/oz	1 313	-0,6 %	-0,5 %	-1,2 %
Měď – USD/t	6 509	5,5 %	-6,1 %	-7,1 %

ni překvapení pramenilo z výrazně lepších úrokových výnosů a výnosů z poplatků. Objem úvěrů bez selhání vzrostl meziročně o 14 %. Čistá úroková marže na úrovni 4,4 % byla mezikvartálně beze změny a mírně vyšší oproti čtvrtému kvartálu předchozího roku. Provozní náklady byly meziročně o 7 % nižší. Podíl nesplacených úvěrů klesl na 2,8 % (3,0 % v 3Q) a opravné položky zůstaly na nízké úrovni (274 mil. Kč).

Management navrhne dividendu ve výši 6,15 Kč na akcii (7,7 % hrubý dividendový výnos), výrazně více oproti předchozí indikaci (5,60 Kč). V tomto roce společnost očekává čistý zisk ve výši minimálně 3,7 mld. Kč a dividendu minimálně 5,40 Kč (7 % hrubý dividendový výnos) s růstem na minimálně 3,8 mld. Kč, respektive 5,60 Kč v roce 2020 a 4 mld. Kč a 5,90 Kč v roce 2021.

Další významnou zprávou bylo ukončení jednání o akvizici Air Bank a českých a slovenských aktiv HomeCreditu. Podle HCBV byly výsledky hospodaření společností, které měly být předmětem transakce, v minulém roce lepší, než se očekávalo a než bylo původně Monetě prezentováno v rámci úvodních jednání, a požadavek na snížení ceny transakce tak nebyl opodstatněný. Informace o ukončení jednání následně potvrdila i Moneta.

„Po výsledcích za minulý rok jsme mírně upravili naše projekce a zvýšili roční cílovou cenu na 106 Kč (ze 102 Kč). Dlouhodobé doporučení ponecháváme na stupni koupit. Hospodaření společnosti je po zrušení plánované akvizice opět pro investory transparentnější a pokles dividendy nebude v tomto roce tak výrazný. Podle našeho názoru jsou akcie na současných úrovních podhodnoceny a mohou být zajímavou příležitostí především pro dlouhodobé hráče, kteří preferují vysokou udržitelnou dividendu,“ konstatuje Sklenář.

BŘEZNOVÉ VÝHLEDY

Ani březen nebude beze zpráv o obchodním sporu mezi USA a Čínou. Zdá se, že trh zaceňuje velmi příznivou dohodu mezi oběma zeměmi, nicméně žádné podrobnosti potenciální dohody známy prozatím nejsou. Dosud není znám ani termín očekávané schůzky mezi oběma prezidenty, což bude teprve pomyslný milník, kdy bude moci dojít k faktic-

ké dohodě. Tady se nedá vyloučit, že by mohl přijít ještě v březnu, i když by to bylo spíše překvapení. Trh je tedy nastaven velmi pozitivně, ale nedá se rovněž vyloučit, že konečná dohoda může způsobit i krátkodobé vybírání zisků. Důvodem může být skutečné nastavení budoucích vztahů a případně reálný ekonomický dopad z nich plynoucí.

Ani březen nebude beze zpráv o obchodním sporu mezi USA a Čínou.

Premiérka Velké Británie připravila hlasování na 13. až 14. března, které by mělo odpovědět na tři možnosti. Za prvé budou moci zákonodárci schválit původní dohodu Mayové s EU, která možná dozná jistých změn především v otázce irské hranice. Za druhé postavení se zákonodárců k otázce odchodu země z EU bez dohody. A za třetí možnost oddálení brexitu o zatím nespecifikované období, které by umožnilo pokračovat ve vyjednáváních. Již toto hlasování by v určitém scénáři mohlo přinést sledovanou odpověď na to, jak saga brexitu nakonec dopadne. Prozatím je stále platné datum odchodu Anglie z EU 29. března. Trh se stále více přiklání k tomu, že Anglie nakonec odejde z EU s nějakou dohodou, tedy že by neměl nastat scénář tvrdého brexitu.

ECB může více naznačit, jak bude zacházet s programem TLTRO, který by měl postupně končit letos a především příští rok. Fed by měl potvrdit svůj aktuálně holubičí přístup a sazby se měnit nebudou. ČNB sazby zřejmě ještě nezmění a bude dále vyčkávat na další ekonomické impulzy.

„Celkově jsme na březen spíše opatrní. I při dohodě mezi USA a Čínou nemusí na trhu panovat bezbřehý optimismus vzhledem k tomu, že většinu z této informace již trh zacenil. Současně by mohl brexit nadále dělat vrásky. Domníváme se, že vhodnou strategií by mohla být částečná realizace zisků ze začátku roku,“ dodává Petr Sklenář. ■

Připraveno analytiky J&T Banky

S Magnusem pro knihy

Březen je tradičně označován za Měsíc knihy. Pokud jste se rozhodli u této příležitosti rozšířit svou knihovničku, nezapomeňte, že ve vybraných e-shopech můžete knihy uhradit prostřednictvím svých bodů Magnus. V nabídce jsou odborné publikace, beletrie i knihy z limitované edice.

Book festival

Knihy za body Magnus nakoupíte hned ve třech e-shopech, platba probíhá on-line přes platební bránu Magnus klubu. I zde platí, že 1 Kč = 4 Magnus body. Na portálu www.knizniklub.cz provozuje internetové knihkupectví společnost Euromedia Group, která patří mezi nejsilnější firmy podnikající v rámci knižního trhu v České republice.

E-shop www.luxusniknihovna.cz byl vytvořen pro obdivovatele výjimečných a vzácných děl. Najdete zde hodnotné knihy, často z limitovaných edi-

cí, které nejsou jedinečné pouze svým obsahem, ale i mistrovským, mnohdy ručním zpracováním. Potěší jak investory do umění, tak ty, kteří hledají exkluzivní dárek

Ve spolupráci se společností Euromedia vznikl speciálně pro členy klubu Magnus mini e-shop, kde si můžete za zvýhodněnou cenu pořídit vybrané knižní tituly. Aktuální nabídku knih najdete na klub-magnus.knizniklub.cz. ■

Vybíráme z nabídky mini knižního e-shopu

Ella Careyová:
Uzamčená minulost

Mladá fotografka Cat Jordanová má před svatbou a její newyor- ský život plyne poklidně a předvídatelně. Pak se však dozví, že v Paříži zdědila byt, a po svém přjezdu s úžasem zjistí, že toto překrásné apartmá nikdo nenavštívil celých 90 let a je zachováno

tak, jak ho kdysi jeho neznámá majitelka zanechala. Kdo ale platil celá desetiletí nájem? Jak to, že byt nezdědil pravuk majitelů, shodou okolností velmi pohledný mladý muž? Otázky se kupí a jdou tak daleko do minulosti, že se zdá nemožné najít odpovědi. (828 bodů)

Gabriel Tallent:
Absolutní miláček

Čtrnáctiletá Turtle žije s otcem ve zchátralém domě na kalifornském pobřeží. Toulá se po lesích, leze po skalách, dokáže ujít i desítky kilometrů... Ale tehle vnější prostor kontrastuje s uzavřeností jejího vnitřního světa: od matčiny smrti vyrůstá izolovaně v po-

dručí svého tyranského otce, který ji deptá jak psychicky, tak fyzicky. Oceňovaný román vyšel už ve třiceti zemích. (1204 bodů)

Patrik Hartl:
Nejlepší víkend

Na Silvestra si Andrea, Jirka, Dáša, Bert, Markéta a Pavel dají zásadní novoroční předsevzetí. Žádný z nich ale nikomu neřekne, jaké je to jeho. Všichni touží změnit svůj život a doufají, že se jim to během nového

roku podaří. Mohlo by, protože času na to budou mít dost. Kromě ranních a večerních hodin pracovních dnů mají k dispozici padesát dva víkendů, deset státních svátků a čtyři týdny dovolené. To je dohromady šest tisíc sedm set šedesát hodin volna, během kterých se dá změnit téměř cokoli... (112 bodů)

Martin Kujal: Krizi vnímám jako příležitost

Fond J&T Money opět získal titul Nejlepší investice roku. „Na soutěži pořádané společností Fincentrum a časopisem Forbes oceňuji, že není založena na subjektivním hodnocení, ale pracuje s uznávanou metodikou zohledňující výnos na jednotku rizika,“ říká portfolio manažer fondu Martin Kujal. Prozradil také, jak sestavuje portfolio či jak nahlíží na riziko brexitu.

Zařadíte do svého portfolia firmu i na základě emocí, nebo se opíráte hlavně o čísla a analýzy?

Platí, že čím více racionality v rozhodnutí je, tím lépe. Zvláště v tržně vypjatých situacích, kdy všichni panikaří a prodávají, je dobré emoce krotit a chovat se v rámci možností racionálně. Tvrdit ale, že dělám jakékoli rozhodnutí bez emocí, by nebyla pravda. Emocionalita je součástí každého člověka a je to dobře. Vede vás přirozeně k věcem, ke kterým máte vztah. Pokud se pustíte do něčeho, k čemu máte negativní postoj, nemůžete to dělat naplno.

Co všechno si o společnosti zjišťujete, než ji zařadíte do portfolia?

Kromě vlastních čísel, která firma prezentuje, a reportů, které o ní napsaly investiční banky, je dobré si například projít její webové stránky, záložku O nás a zhlédnout dostupná promo videa. Z toho sice nedostanu žádnou faktickou informaci do finančního modelu, ale může mi to naznačit, zda se mnou filozofie firmy podvědomě ladí. Když je to možné, je také dobré udělat si osobní zkušenost s výrobkem, který firma vyrábí.

Jak dlouho vám toto sbírání informací trvá?

Jinak dlouho to bude u firmy nebo oboru, které sleduji dlouhodobě, a jinak u oblasti mně málo známé. Třeba sektor těžby ropy sleduji průběžně. Když pak najdu novou zajímavou firmu, mám už o problematice základní přehled a můžu se zaměřit na čísla dané firmy a její postavení v odvětví. Když půjde o pro mě nový obor, například o výrobu nápojových plechovek, bude příprava trvat déle. Rozumná míra specializace je nutností. Netroufnu si třeba investovat do asijské společnosti, pokud region detailně nesleduji.

Obecně je mi bližší tzv. top-down přístup, kdy si nejprve udělám názor na fungování ekonomiky

a například na geopolitickou situaci. Teprve potom se podívám na sektor podnikových dluhopisů, dále na obor, ve kterém firma působí, a až nakonec na konkrétní firmu. Prostě kontext je pro mne zásadní. Někdo jiný se ale dívá nejprve na danou firmu a hodnotí její management a čísla a tolik ho nezajímá, co se děje kolem, protože si myslí, že to není důležité, neboť firma funguje oproti svým konkurentům skvěle a pravděpodobně se bude takto projevovat i v budoucnu. Nebo si řekne, že okolí je tak složité, že ho stejně není schopen vyhodnotit.

Obecně je mi bližší tzv. top-down přístup, prostě kontext je pro mne zásadní.

Snažíte se dopátrat i informací typu „jedna pani povídala“?

Určitě si projeďte zdroje jako Google nebo Bloomberg, jestli se na nich nešíří nějaká zajímavá zpráva, která by mohla být potenciální šancí nebo hrozbou. I když to nemusí být ve finále pravda, jen to, že se o tom mluví, může investory ovlivňovat. Zajímám se tedy i o obraz firmy, ne jenom o čísla.

Budí vás někdy investice ze spaní?

S tím, jak mám na starosti víc a víc peněz, subjektivně na sobě pocituji vyšší odpovědnost než dříve. Protože jsem ale relativně konzervativní investor a neženu se do rizikových věcí, nemám důvod se kvůli nim v noci budit. Samozřejmě když nastanou na trhu vypjaté momenty a všechno padá

a roste panika, je tíha zodpovědnosti cítit víc než v období, kdy je nebe bez mráčku.

Jaký jste investor u svých soukromých investic?

Řečeno hokejovou terminologií – rád vycházím ze zajištěné obrany. Nekupuji aktiva jen proto, že jejich cena roste, bez toho, aby mě samotnému růst dával smysl. Proto mě nikdy nelákal třeba bitcoin. Stejně tak asi ze mě nebude nikdy investor do moderních technologií a firem, které se jimi zabývají. Netvrdím, že nemohou být úspěšné. Nemám k nim ale extra kladný citový vztah a rád případné zisky přenechám jiným. Raději se soustředím na to, čemu rozumím, nebo si aspoň myslím, že rozumím.

Radíte se o svých investicích s někým, ať již s manželkou, nebo s jiným odborníkem z oboru?

Manželku bych klidně víc zapojil, ale pohybuje se mimo svět financí a téma investic ji vůbec neoslovuje. Průběžně se o investicích, i mimo můj dluhopisový svět, bavím s kolegy. Jsem rád za jejich rady i případnou kritiku.

Kterou investici považujete za svoji nejlepší?

Nejlepší investicí jsou děti. Povedené rozhodnutí také byla stavba domu v době ekonomické krize,

Martin Kujal

Vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze. Je držitelem makléřské licence ministerstva financí ČR a také titulu CFA (Chartered Financial Analyst). Pracovní zkušenosti získal jako makléř, několik let pracoval jako analytik v České národní bance. Ve společnosti působí od roku 2002, v současné době se jako portfolio manažer stará o fondy J&T Money, J&T Bond, J&T Rentier a další.

fincentrum
& Forbes

Investice roku®
2018

kdy se nikdo nechtěl do ničeho pouštět. Řemesníci v té době neměli práci a byli nadšeni, když si je člověk objednal. Uvádím to kvůli obecnému pravidlu jít proti proudu. Když na něco všichni nahlíží negativně, je dobré zkusit se na věc podívat s odstupem. Taková investice potom bývá velmi levná.

Letos se stal fondem roku J&T Money, když na pomyslném trůnu vystřídal fond J&T Bond. Co to vypovídá o současné ekonomice?

J&T Money se zaměřuje na svět J&T, zatímco J&T Bond je částečně rozprostřen i po světě. Vloni na trhu panovala poměrně velká kolísavost a málokterým investicím se podařilo dosáhnout kladný výsledek. J&T Money dokázal díky svému zaměření tyto výkyvy odfiltrovat, a proto zvítězil právě on.

Jaký bude pro J&T Money letošní rok?

U dluhopisů máme oproti akciím ten luxus, že se můžeme podívat na portfolio a spočítat, jaký je jeho průměrný výnos do splatnosti. Po odečtení vnitřních nákladů fondu vychází čistý výnosový potenciál pro letošní rok na 2,5%. Samozřejmě pokud ceny dluhopisů porostou, může to být ještě víc, nebo naopak méně, budou-li klesat.

Může způsobit výraznější pokles cen brexit?

Pro fond J&T Money, který investuje do světa J&T, bude v našem regionu dopad brexitu poměrně malý. Takzvaný tvrdý brexit neočekávám, ale i kdyby k němu došlo, nemělo by to mít na tento fond zásadnější vliv.

Nekupuji aktiva jen proto, že jejich cena roste, bez toho, aby mně samotnému růst dával smysl.

A na jiné investice?

Pokud by nastal brexit bez dohody a přišlo bezvládní, trhy bez debaty propadnou, nahoru půjdou měny, které jsou vnímány jako bezpečný přístav – třeba japonský jen či americký dolar –, a naopak dolů by šly evropské měny jako libra nebo euro. Poklesla by i řada akcií a dluhopisů firem, protože by panovala nejistota, jak budou prodávat. I kdyby ale trhy propadly a zlevnily, nenastane konec světa. Za měsíc si spolu vlády stejně sednou a nějakou obchodní dohodu uzavřou. Pokud v tu dobu

například cena akcií spadne o 20%, byl by hřích je nekoupit. I proto mám nyní v portfoliích více hotovosti na případné nákupy. Brexit tedy naopak vnímám jako příležitost.

Ekonomové už začínají vyhlížet další krizi, období růstu je podle nich již příliš dlouhé. Někdo říká, že přijde letos, další odhadují, že až za rok či dva. Jak to vidíte vy?

Je jasné, že jsme v pozdní fázi ekonomického růstu. Proto by ani naše osobní investice neměly být rizikově nastaveny. Zároveň to ale neznamená rezignovat na investice a převést všechno na běžné účty. Statistiky ukazují, že právě v závěrečných fázích cyklu akcie často přinesly velmi silné zhodnocení. Pokud investor z pozice předčasně odejde, připraví se o zajímavé zisky. Doporučení pro tuto dobu tedy říká: ubrat trochu nohu z plynu a vytvořit si rezervy na levnější dokoupení v budoucnu.

Zda a kdy krize přijde, v tuto chvíli nevíme. Některá data už hlásí jisté problémy, jiná říkají, že vše je ještě v nejlepším pořádku. Nevíme ani, jak by mohla být případná recese velká. Třeba nás všechny překvapí a za půl roku bude pryč. Chybu pak udělá i investor, který ji sice správně odhadne, odejde z rizika schovat se do hotovosti, ale pak nestihne naskočit zpátky. ■

Pěstounství nefunguje jako automat na kafe

Každé pěstounství je jedinečné, protože každé dítě má za sebou jiný příběh. Jeden z nich se vám rozhodla poodkrýt Jana Luhanová, která má v dlouhodobé pěstounské péči hned dvě děti.

Jana Luhanová

(42 let) má čtyři děti ve věku od 10 do 14 let (z toho dvě v pěstounské péči). Je koordinátorkou projektů pro náhradní rodiny v Rodinném centru Routa v Čelákovcích.

Jak vás napadlo vzít si do pěstounské péče dítě?

Protože mám cystickou fibrózu, nebyli jsme si s manželem jisti, zda budeme mít vlastní děti, takže jsme o adopci nebo pěstounské péči přemýšleli od počátku našeho vztahu. Když se nám postupně narodily dvě děti, uvědomili jsme si, že v nás myšlenka na přijetí dítěte pořád přetrvává. Říkáváme, že jsme měli volné místo u stolu.

Mohli jste si dát nějaké požadavky ohledně dítěte?

V žádosti jsme tak jako každý žadatel vyplňovali své představy o dítěti i s ohledem na vlastní limity. Přáli jsme si dítě mladší než náš mladší syn a také dítě, které bude schopno se účastnit našeho aktivního rodinného života a nebude potřebovat bezbariérové bydlení, které nemáme. Požadavky žadatelů se týkají obvykle etnika, nemoci, věku či pohlaví. Na představy žadatelů se při zprostředkování pěstounské péče bere ohled, nicméně hledá se vždy vhodná rodina pro dítě, ne naopak. Nefunguje to tedy jako automat na kafe, do kterého nastrkáte představy a vypadne vám ideální dítě.

Co by si měl člověk, který uvažuje o pěstounské péči, předem promyslet?

Budoucí pěstoun by si měl uvědomit, zda je jeho rodinná, vztahová, finanční či bytová situace dostatečně stabilní s ohledem na to, že přijaté dítě si s sebou obvykle nese svá traumata a složitou životní historii. Musí být připraven, že se jeho domácnost více otevře, rodinu bude pravidelně navštěvovat pracovník doprovázející organizace a sociální pracovník OSPOD. A především je dobré si promyslet, zda jsem připravený přijmout a milovat dítě bez výhrad, s jeho problémy, handicapy, historií a původní rodinou.

Z čeho jste měla největší strach a na co jste se naopak těšila?

Zřejmě jsem se nejvíc bála kontaktu s původní rodinou a toho, že bych o dítě mohla přijít. V tomto směru se mé obavy nenaplnily, děti u nás zůstávají a s oběma maminkami máme nastaveny hezké a respektující vztahy. Těšila jsem se, že uvidím u přijatých dětí pokroky, že budou rozkvétat, a to si i ve skutečnosti opravdu užívám. Asi můžu říct, že pěstounská péče splnila má očekávání.

Co na vaše rozhodnutí říkalo okolí?

Naše rozhodnutí s manželem bylo společné. Děti byly ještě velmi malé (pět a dva a půl roku), ale na sourozence se těšily a přijaly ho velmi pěkně. Přátelé i rodiče nás podporovali, jen můj tatínek měl obavy z romského etnika přijatého syna. Jakmile ho ale poznal, měl ho rád a přijímal ho jako všechna svá ostatní vnoučata.

Říká se, že nejhorší jsou začátky. Bylo to tak i ve vašem případě?

Rozhodně. Míra si z kojeneckého ústavu přivezl silnou ústavní deprivaci, neboť v ústavu pečovala jedna sestra o sedm batolat. První rok jeho pobytu u nás mám v mlze. Bylo to jako přivést si dítě z Marsu. Sociálně byl na úrovni jednoho roku, fyzickým vývojem a šikovností odpoví-

dal svému věku tří let. Každou noc se uspával křikem a bušením hlavou do polštáře, tisíckrát za den „zamrzal“, vypnul se a přestal komunikovat. Nerozuměl světu kolem sebe, neuměl se v běžné rodině pohybovat a fungovat. Snědl třeba vánoční ozdobu, rozkousal knížku.... Zároveň jsme měli další dvě malé děti. Postupně ale začaly následky deprivace ustupovat, Míra se začlenil, zklidnil a dnes je z něj báječný pracovitý a šikovný puberták.

Proč jste přijali do své rodiny i další dítě?

Od počátku jsme chtěli přijmout dvě děti. Když se tedy Míra začlenil

do naší rodiny, přijali jsme holčičku. Do té doby jsme si mysleli, že máme živé děti. Monička je jako divoká řeka. Úžasná a všudypřítomná.

Co vám pěstounství dalo a co vzalo?

Vzalo mi iluze o mně samotné. Představu, že jsem vředycky všeobíjající a milující maminka. Dalo mi schopnost přijímat své limity, nejvíc mi ale dalo spoustu krásných chvil a hodně radosti. Těch obyčejných a všedních, když dítě běží přes jídelnu ve škole a volá „mami, mami, mně vypadl první zub“.

Čím se liší děti pěstounské od těch biologických?

Na jednu stranu jsou to prostě děti, potřebují být přijímané, vychovávané a milované tak jako všechny děti. Na druhou stranu jsou zatíženy velkými traumaty, deprivací, jak jsem popisovala výše u Mirečka. Monička k nám přišla z Klokánku a bylo znát, že pro ni bylo náročné časté střídání výchovných přístupů (střídání dvou tet a o víkendů babička), museli jsme být velmi důslední a držet jasné a srozumitelné hranice. Obě děti bojují s nízkým sebevědomím, někde v sobě mají zasunuty pocity odmítnutí a vlastní nedostatečnosti.

Pěstounství mi vzalo iluze o mně samotné.

Je těžké plnit všechny požadavky, které se na pěstouna kladou?

Od počátku jsme původní rodinu považovali za součást života dítěte a v jistém smyslu jsme obě rodiny přijali do své širší rodiny. Nebylo to vždycky snadné, ale dnes mohu říct, že je pro nás původní rodina velkým obohacením. Moničky babička je babičkou pro všechny naše děti (bere

si na výlety postupně všechny čtyři, slavíme společně narozeniny, jezdíme k ní o Vánocích). S oběma maminkami máme vzájemný respekt a úctu a všem nám jde o to, aby se děti měly dobře. Vlastně jsem nikdy nepřemýšlela o tom, že je budování vztahu s původní rodinou mojí povinností, vnímala jsem, že dítě potřebuje, aby mohlo své rodiče i další členy rodiny milovat.

Návštěvy pracovníků OSPOD jsou pro naše děti někdy náročnější vzhledem k tomu, že se pracovníce často střídají, a tak děti stále znovu otvírají své velmi osobní záležitosti před novými (cizími) lidmi. Všechny ale byly zatím milé a podporující a měly pro nás pochopení. Kromě pracovníce OSPOD nás navštěvuje pracovníce doprovázející organizace. Chvilí jsme hledali organizaci, která nám bude vyhovovat, ale mám pocit, že nová pracovníce nám bude opravdovou oporou a pomocí. Poprvé se mi zdá, že mám komu zavolat, pokud budu řešit nějaký problém.

Jaký máte názor na pěstounskou péči na přechodnou dobu, tzv. krátkodobou? Myslíte si, že děti přicházející do dlouhodobé pěstounské péče z pěstounské péče na přechodnou dobu jsou jiné než děti přicházející z ústavní péče?

Samozřejmě vnímám i těžké věci, které jsou s pěstounskou péčí na přechodnou dobu spojeny, obecně jsem ale jejím velkým podporovatelem. Děti přicházejí do nové rodiny „vymazlené“, s vytvořenou citovou vazbou, která se dá na nové rodiče přenést. Jeden stálý pečovatel může lépe naplnit všechny potřeby dítěte, reagovat na ně. Stále mě ještě dojmá, když vidím na našich vzdělávacích seminářích miminko v náručí přechodného pěstouna a vzpomenu si na Mirečka a sedm miminek v péči jedné sestry. Sestřičky v ústavěch dělají, co mohou, a mají můj velký obdiv, nikdy ale nemohou dát dítěti to, co může dát jedna stálá pečující osoba. Nejvíce mě nyní trápí nedostatek dlouhodobých pěstounů, to, že od přechodných pěstounů nemáme některé děti kam dát.

Jsou finanční příspěvky a služby pro pěstouny dostačující?

Pro nás jsou příspěvky i služby nyní dostačující, znám ale pěstouny a pěstounky, zejména pokud pečují o dítě sami nebo má jejich dítě specifické potřeby, potřeby, pro něž nejsou. Podpora doprovázející organizace pro mě po změně začíná být přínosná, oceňuji možnost uhrazení pobytů pro děti, což pro mě znamená čas pro nabrání sil, i vzdělávání, nejvíce ale to, že na věci kolem pěstounské

Výstava Jsem pěstoun

V rámci Dnů pěstounství v Jihočeském kraji je v březnu k vidění v budovách městských úřadů různých jihočeských měst výstava Jsem pěstoun, která prostřednictvím fotografií Jana Vagnera a konkrétních příběhů pěstounů přibližuje veřejnosti život pěstounských rodin.

15.–22. 3.

Český Krumlov

25. 3. – 5. 4.

Milevsko

8. –18. 4.

Vodňany

péče nejsem sama, můžu zavolat, poradit se, případně požádat i o odbornou pomoc psychologa. Také poprvé vím, že kdybychom potřebovali pomoci s kontaktem s původní rodinou, mohu se na svou organizaci obrátit. ■

**HLEDÁME
RODIČE.cz**

Protože všechny děti si zaslouží vyrůstat v rodině...

Česko je poslední zemí Evropy, kde se i nejmenší děti posílají do ústavní péče.

Ta je přitom mnohonásobně dražší než jakákoliv forma náhradní rodinné péče a navíc je pro vývoj dítěte škodlivá. **Do hledání náhradních rodičů se můžete zapojit i vy, jak na to?**

FINANČNĚ

PŘÍSPĚVEK

Finanční příspěvek lze zaslat na dárcovské konto kampaně Hledáme rodiče číslo 0002124461/3800

ZAKOUPENÍM DÁRKU

Jděte na nakupujteslaskou.hledamerodice.cz a vyberte si dárek, který se vám líbí. Veškerý výtěžek z prodeje putuje na podporu kampaně Hledáme rodiče.

NEFINANČNĚ

CHCI ŠÍŘIT POVĚDOMÍ

Zveme vás na šálek dobré kávy, u kterého můžeme probrat všechny možné formy podpory. **Zavolejte 221 710 374**

CHCI SE STÁT PĚSTOUNEM

Vše potřebné o pěstounské péči se dozvíte zde: **Zelená linka: 800 800 245**
Facebook: HledámeRodičePestouny
www.hledamerodice.cz

www.nadacejt.cz

Art Index 2019:

Revoluce v žebříčku současných českých umělců

Jiří Kovanda poprvé padl a na první příčce jej vystřídala Eva Kořátková. Taková je hlavní zpráva z čerstvého J&T Banka Art Indexu, který vznikl ve spolupráci J&T Banky s odborníky na investice do umění. Překvapení však letošní seznam stovky umělců, do kterých byste měli investovat, nabízí mnohem více.

Jde vskutku o historickou chvíli. Jiří Kovanda, jeden z nejdůležitějších umělců posledních desetiletí, byl v čele J&T Banka Art Indexu od jeho prvního vydání v roce 2014. Letos však konceptuálního umělce vystřídala Eva Kořátková, která tak potvrzuje nástup mladší generace.

„Eva Kořátková je dnes bezkonkurenčně mezinárodně neúspěšnějším českým umělcem. Loni třeba měla velkou samostatnou výstavu v Miláně a menší výstavu, s ještě jednou autorkou, v Metropolitním muzeu v New Yorku. Že Jiřího Kovandu na prvním příčce vystřídá, jsem osobně čekal už loni,” prozradil hlavní autor Art Indexu Jan Skřivánek. „Žačka tak vystřídala svého učitele. Kořátková je absolventkou ateliéru Vladimíra Skrepla, kde Jiří Kovanda po celou dobu jejich studií zastával post asistenta. Jednu z prvních samostatných výstav po absolvování AVU a získání Ceny Jindřicha Chalupického v roce 2007 měla ostatně Kořátková v galerii Futura právě spolu s Jiřím Kovandou,” připomněl Skřivánek zajímavé souvislosti.

Její tvorbu přibližuje odbornice J&T Banky na umění Anna Pulkertová: „Tvorba Evy Kořátkové je charakterizována hravostí. Pomocí té zkoumá role a pozice lidí v sociálním systému i v každodenním osobním prostředí. V Magnus Art, sbírce J&T Banky, se například nachází část

cyklu Cesta do školy, která tvorbu Evy Kořátkové dobře charakterizuje. Vznikla v návaznosti na zamítnutí její žádosti o možnost vrátit se znovu do základní školy, kam jako malá chodila.“

TÉMĚŘ VŠE PŘI STARÉM

Jinak zůstala desítka nejvýše postavených umělců takřka beze změn a nabízí silnou sestavu suverénních uměleckých osobností. Kromě Kořátkové a Kovandy na třetí příčce znovu boduje Kateřina Šedá, která loni rozvířila celospolečenskou debatu svým velkolepým konceptem UNES-CO. Do centra Českého Krumlova nastěhovala řadu lidí, aby zde žili obyčejný život. Projekt bude pokračovat i letos. „Letos výsledek projektu představím na výstavě UNES-CO: Závěrečná zpráva, která se bude konat v Egon Schiele Art Centru. Současně vyjde kniha, která bude popisovat průběh realizace, představí závěrečné zprávy jednotlivých rodin a zároveň se bude tématem turismu zabývat z širší perspektivy,” představila letošní plány Kateřina Šedá.

Do šesté příčky pak zůstali umělci seřazení stejně jako loni – za Šedou následují Zbyněk Baladrán, Krištof Kintera (který loni zaznamenal svůj aukční rekord) a Dominik Lang. Až na sedmé příčce můžeme vidět posun – z loňské desítky se sem probo-

joval Jakub Nepraš. Na osmé příčce následuje Jiří Thýn, který se nově probojoval do TOP 10. Prestižní desítku pak uzavírají další slavná jména: Jiří David a Josef Bolf. Naopak mimo desítku byl zařazen již zesnulý Ján Mančuška.

SKOKANI ROKU

Krom nové vítězky si největší pozornost zaslouží sochařka Anna Hulačová. Mladá umělkyně (ročník 1984) se sice objevila na zdánlivě nezajímavém 44. místě, oproti loňsku si však polepšila o neuvěřitelných 51 příček a stala se jasnou skokankou letošního J&T Banka Art Indexu.

Prvenství Evy Kořátkové potvrzuje nástup mladší generace.

„Anna Hulačová zaznamenává výrazný vzestup zájmu v posledních čtyřech letech a nyní se jí již body nashromačily. Loni slavila mimořádný úspěch se samostatnou výstavou v pařížské Fondation Louis Vuitton a do začátku března bylo možné její výstavu navštívit v Galerii hlavního města Prahy. Pro lidi, kteří dění na české výtvarné scéně sledují, my-

slím nejde o překvapení. Podobným výrazným vzestupem v minulých ročnících prošel například Jaromír Novotný,” vysvětluje výrazný vzestup umělkyně Jan Skřivánek.

Hulačová však není jedinou zástupkyní nejmladší generace, která v žebříčku zaznamenala výrazný posun. Oproti předchozímu vydání Art Indexu je v tom aktuálním hned pětice nováčků. Nejvýše se dostal Tomáš Ruller na děleném 69.–70. místě. Následují Aleksandra Vajd, Barbora Kleinhamplová, Lukáš Hofmann vystupující pod jménem Saliva a Petr Lysáček.

S Lukášem Hofmannem, nedávným vítězem posledního ročníku Ceny Jindřicha Chalupického, pak do žebříčku vstupuje generace umělců narozených po sametové revoluci. „Lukáš Hofmann je první z laureátů Ceny Jindřicha Chalupického, který se do J&T Banka Art Indexu dostal už v roce svého vítězství,” říká Anna Pulkertová.

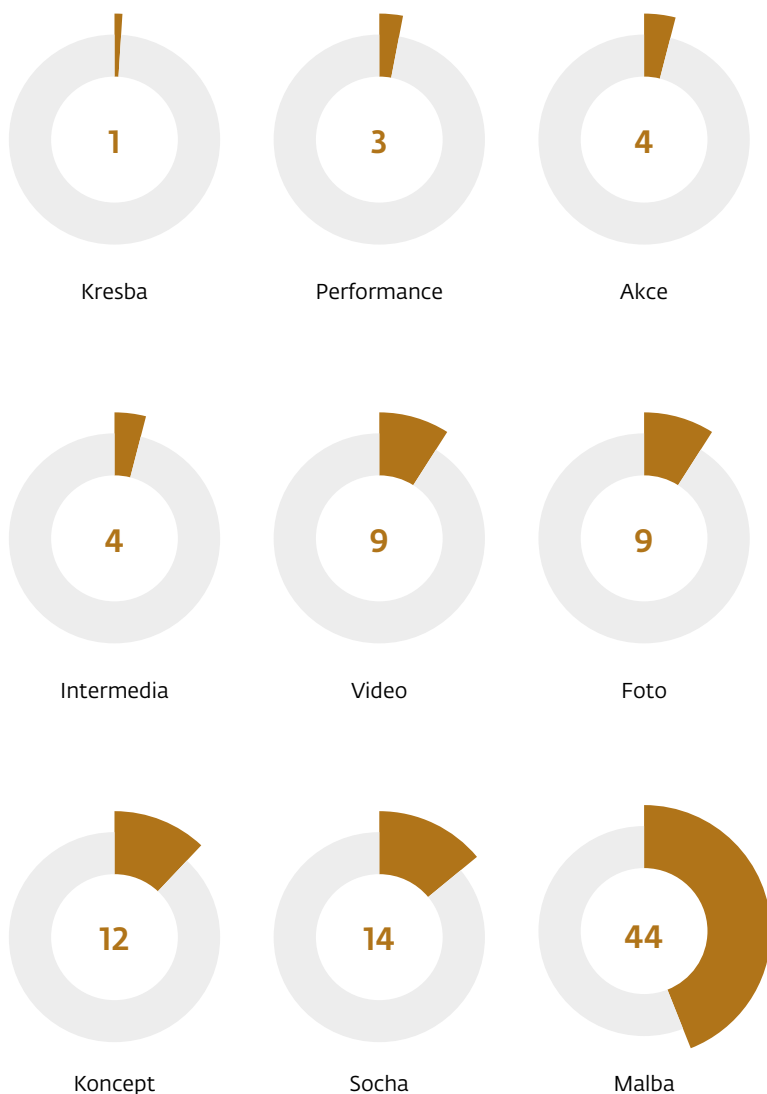
O tom, že se v dalších vydáních žebříčku budeme s touto generací setkávat stále častěji, Jan Skřivánek nepochybuje i kvůli tomu, jak je index koncipován.

„Nejmladší umělci se víc účastní nejrozličnějších stipendií a v souvislosti s tím i víc vystavují v zahraničí. Zapojit se do mezinárodního galerijní-

JAK VZNIKÁ J&T BANKA ART INDEX

Index, který připravuje J&T Banka ve spolupráci s portálem ART+, je pokusem o nezaujatý popis vývoje na současné výtvarné scéně. Jedná se o aktuální pořadí českých výtvarníků narozených po roce 1950, sestavené na základě jejich aktivní účasti ve výtvarném provozu. Index zohledňuje účasti na výstavách a bienále, výtvarná ocenění, zastoupení galeriemi a další počiny (například knižní monografie či realizace ve veřejném prostoru). Více bodů umělci získávají za výstavy v zahraničí a za samostatné výstavy. Do výsledného bodového součtu jsou započítávány pouze akce uskutečněné v posledních deseti letech.

J&T BANKA Art Index: Umělecká technika – zastoupení techniky umělci z TOP 100

Art Index 2019 TOP 50

2019	Autor	technika	CJCH
1 ▲	Eva Koťátková	socha/koncept	vítěz
2 ▼	Jiří Kovanda	koncept	
3 =	Kateřina Šedá	akce/koncept	vítěz
4 =	Zbyněk Baladrán	koncept	finalista
5 =	Krištof Kintera	socha	finalista
6 =	Dominik Lang	socha/koncept	vítěz
7 ▲	Jakub Nepraš	intermedia	
8 ▲	Jiří Thýn	foto/koncept	finalista
9 ▼	Jiří David	malba/socha	
10 ▼	Josef Bolf	malba	finalista
11 ▲	Martin Kohout	video	vítěz
12 ▼	Ján Mančuška	koncept	vítěz
13 ▲	Alena Kotzmannová	foto/koncept	finalista
14 ▼	Markéta Othová	foto/koncept	vítěz
15 ▲	Daniel Pitín	malba	
16 ▲	Milena Dopitová	socha/objekt	
17 ▼	Tomáš Vaněk	koncept	vítěz
18 ▲	Pavla Sceranková	socha/koncept	finalista
19 ▼	Jan Nálevka	koncept	finalista
20 ▼	Jan Pfeiffer	koncept/socha	
21 ▲	Vladimír Houdek	malba	vítěz
22 ▲	Jiří Černický	malba/objekt	vítěz
23 ▲	Jaromír Novotný	malba	
24 ▲	Alice Nikitinová	malba	finalista
25 ▼	Matěj Smetana	socha/objekt	
26 ▼	Jiří Franta–David Böhm	kresba/koncept	finalista
27 ▲	David Černý	socha	vítěz
28 ▲	Roman Štětina	video	vítěz
29 ▲	Petr Nikl	malba/akce	vítěz
30 ▼	Jan Merta	malba	
31 ▼	Filip Cenek	video	finalista
32 ▲	Petr Dub	malba/koncept	
33 ▲	Jan Šerých	malba/koncept	finalista
34 ▼	Jiří Skála	koncept	vítěz
35 ▼	Tomáš Svoboda	koncept	finalista
36–37 ▲	Vendula Chalánková	malba/instalace	
36–37 ▲	Vladimír Kokolia	malba	vítěz
38 ▼	Adam Vačkář	video	
39 ▲	Matyáš Chochola	malba	vítěz
40 ▼	Ondřej Brody	koncept/socha	finalista
41 ▼	Václav Stratil	malba	
42 ▼	Pavel Sterec	koncept	finalista
43 ▲	Hynek Alt–Aleksandra Vajd	foto/koncept	
44 ▲	Anna Hulačová	socha	finalista
45 ▲	Lubomír Typlt	malba	
46 ▼	Hynek Martinec	malba	
47 ▲	Lukáš Jasanský–Martin Polák	socha	
48 ▼	Federico Díaz	intermedia	finalista
49 ▼	Jakub Špaňhel	malba	
50 =	František Skála	socha/objekt	vítěz

Nováčci v Indexu

Tomáš Ruller (1957)

69.–70. / aktuální pozice v Art Indexu

Absolvent ateliéru sochařství na Akademii výtvarných umění Praha vytváří multimediální performance, instalace, videa, architektonické realizace a divadelní výpravy. První část umělecké dráhy prožil za komunistického režimu, kdy se často dostával do konfliktu s vládní mocí a musel realizovat své projekty v neoficiálním prostředí. Od vystudovaného sochařství se vzdalil a začal se věnovat spíše akcím či experimentům s vlastním tělem. Jeho důležitými tématy jsou čas, trvání.

Aleksandra Vajd (1971)

78. / aktuální pozice v Art Indexu

V žebříčku tato původem slovinská umělkyně de facto není nováčkem, protože se tu již tradičně objevuje ve dvojici s Hynkem Altem (momentálně na 43. příčce). Její hlavní doménou jsou fotografie a koncept. K umění se nedostala úplně přímou cestou. V roce 1997 absolvovala studia Veterinární medicíny na Univerzitě v Lublani. Až v roce 2001 dokončila studium na katedře fotografie FAMU v Praze. Poté studovala v New Yorku v rámci stipendia Fulbrightovy nadace.

Barbora Kleinhamplová (1984)

89. / aktuální pozice v Art Indexu

Vítězka Ceny Jindřicha Chaloupeckého z roku 2015 pochází z Liberce. Věnuje se všem možným formám uměleckého vyjádření, především videu, instalacím, konceptu a performanci. Digitální video jí také vyneslo prestižní cenu pro mladé umělce. Mezinárodní porotu tehdy oslovila instalací, která spojila digitalizované rotující vnitřnosti člověka a jógu smíchu. „Prezentuji vlastně virtuální tělo rozložené na LCD obrazovkách,“ uvedla tehdy umělkyně. „Následuje projekce terapie,“ doplnila druhou část prezentace, která vychází z lekce jógy smíchu. Její projekt sleduje současné společenské mechanismy z perspektivy lidských emocí.

Lukáš Hofmann (Saliva) (1993)

93. / aktuální pozice v Art Indexu

Stále ještě studuje na Akademii výtvarných umění v Praze (Ateliér intermediální tvorby III / škola Tomáše Vaňka). Absolvoval stáže na VŠUP a v Berlíně. Účastnil se rezidenčního pobytu na Nisryru organizovaného platformou Are. Působí pod přezdívkou Saliva a vyjadřuje se především prostřednictvím performance. Pro své akce vytváří kurátorované komunity aktérů a prostředí, uvnitř nichž navozuje soustředěnou atmosféru a rovnostářskou dynamiku. Snaží se tak tematizovat ryze současné pocity, jako jsou otupělost, zklamání i naděje.

Petr Lysáček (1961)

94. / aktuální pozice v Art Indexu

Patří mezi významné české umělce, kteří na výtvarnou scénu vstoupili v devadesátých letech. Vyjadřuje se prostřednictvím celé řady médií od malby přes fotografii a video po instalace a performance. Je mistrem ve zpracovávání nalezených či různě získaných předmětů. Ty recykluje a někdy dotváří vlastními zásahy tak, že vznikají nové souvislosti. Jeho dílo je zastoupeno v řadě tuzemských i zahraničních sbírek.

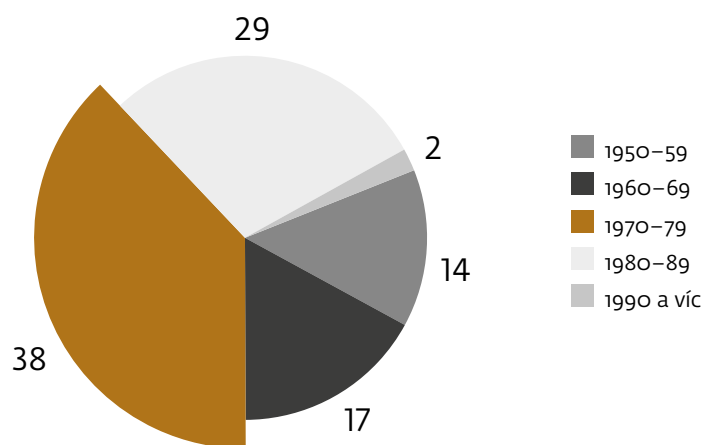
J&T BANKA Art Index:

Zastoupení mužů a žen z TOP 100

J&T BANKA Art Index:

Dekáda narození umělců z TOP 100

ho či výstavního provozu je pro ně v jistém smyslu snazší než třeba pro umělce 50+. Lukáš Hofmann je přesně ten případ. Ač je mu teprve 25 let, má za sebou řadu výstav všude možně po Evropě. Vzhledem k tomu, že do indexu jsou započítávány body vždy jen za posledních deset let, mají mladší umělci výhodu v tom, že index zahrnuje celou jejich kariéru. U umělců, kteří mají kariéru delší než deset let, to funguje tak, že se jedenáctý rok vždy škrtá, což ve výsledku může znamenat, že z roku na rok ve finálním součtu body ztratí.“

JE O ČESKÉ UMĚNÍ ZÁJEM?

Art Index od svého počátku má fungovat jako pomyslný kompas ve složitém světě současného umění. Můžeme ale podle něj také zjistit, zda zájem o současné české umění roste? „Tohle je věc, kterou index nedokáže podpořit a pro kterou neexistují jednoznačné podklady. Ale řekl bych, že zájem o současné umění roste a že umělců, kteří jsou schopni se uživit jen prodeji svých děl, přibývá.“

Aukční výsledky v tomto nejsou příliš reprezentativní, protože současné umění se prodává hlavně přes galerie nebo přímo z ateliérů,“ vysvětluje Jan Skřivánek.

A potvrzuje to i Anna Pulkertová, která se s umělci i sběrateli potkává den co den a Art Index při své práci aktivně využívá. „Věřím, že žebříček je mezi našimi klienty už dobře známý. Uvědomujeme si jeho limity, ale stále se domníváme, že slouží jako dobré vodítko pro zorientování se na české současné umělecké scéně. Používám ho jako vodítko i pro vlastní práci. Nechávám se jím inspirovat, když vybírám umělce, se kterými spolupracujeme na nejen bankovních projektech či které vystavujeme v prostorách J&T Banky v Praze, Brně či Ostravě. Když se o současném umění, sběratelství, trhu s uměním či investicích do něj bavím s klienty či bankéři, často jako konkrétní příklady vybírám díla umělců z žebříčku či situaci demonstрую na naší sbírce Magnus Art.“ ■

All the Rembrandts

Rijksmuseum, Amsterdam, do 10. 6.

Letošní rok se v uměleckém světě nese ve znamení 350. výročí narození jedné z největších postav malby – Rembrandta Harmenszoon van Rijna. Pokud jste i vy podlehli svodům jeho nadpozemských pláten, neváhejte a vyrazte do Amsterdamu. Místní Rijksmuseum na letošek připravilo velkolepou instalaci All the Rembrandts. Vůbec poprvé v dějinách budou na jednom místě k vidění všechna jeho zásadní díla: 22 pláten, 60 kreseb a více než 300 tisků ze sbírky Rijksmusea. Aktuální expozice je součástí celoročního výstavního projektu Rembrandtův rok, který v průběhu letoška nabídne celou řadu výstav a přednášek.

Transformace geometrie

Městská knihovna, Praha, do 31. 3.

Geometrie fascinuje lidstvo od počátku věků. A logicky se to projevuje také v umění. Dokládá to i výstava Galerie hlavního města Prahy Transformace geometrie. Návštěvníci uvidí díla hned ze dvou významných soukromých sbírek, které se na umění využívající geometrické tvary specializují. První již třicet let buduje berlínský sběratel Siegfried Grauwinkel. Z původně širšího konceptu se postupně přeorientoval na konkrétní umění a geometrické formy obecně. Druhá pochází z Česka a vytváří ji sběratel Miroslav Velfl. I on měl původně širší záběr, začal se ale specializovat na konstruktivistické tendence českého i zahraničního umění období od šedesátých let dvacátého století až do počátku nového tisíciletí.

Vídeň 1900

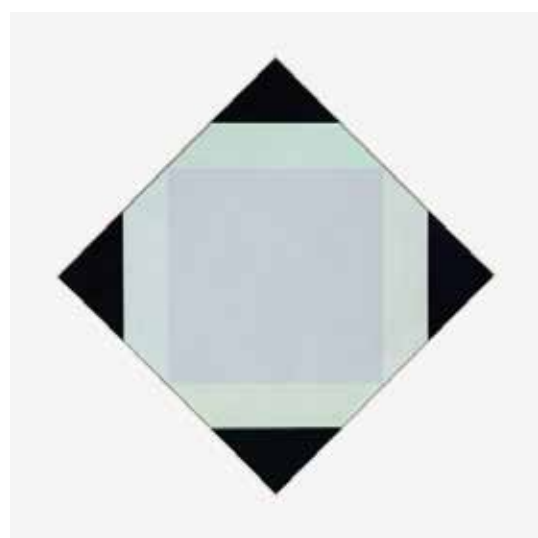
Leopold Museum, od 16. 3.

Málokteré město v dějinách bylo tak nakloněno umění jako Vídeň na přelomu 19. a 20. století. Odtud vzešli velikáni, jako byli Gustav Klimt či Arnold Schönberg, zde se de facto zrodilo moderní umění. Tuto jedinečnou atmosféru si připomenete ve vídeňském Leopold Museum, kde od poloviny března bude ke zhlédnutí výstava Vídeň 1900 s podtitulem Zrod moderny. K vidění tu budou všichni významní zástupci tehdejšího umění. Secesi a pozdější trendy najdete v díle Gustava Klimta či Kolomana Mosera, rakouský expresionismus zastoupí Richard Gerstl, Oskar Kokoschka nebo Egon Schiele a abstrakci se věnovali zde představení Anton Kolig či Herbert Boeckl.

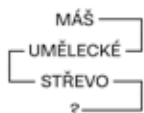
Bratislava 1919

Múzeum mesta Bratislavy, Bratislava, do 19. 5.

Bratislava je nezpochybnitelnou metropolí Slovenska. Po konci první světové války ale nic nebylo jisté. Například Bratislava se k tehdejšímu Československu připojila až 1. ledna 1919, což byl důsledek posledních vojenských operací legionářské armády. Cesta Bratislavy k uznání za hlavní město Slovenska byla složitá i kvůli národnostnímu složení jejích obyvatel, jemuž vévodili Maďaři a Němci. Tomuto období se věnuje rozsáhlá výstava v Múzeu mesta Bratislavy, kterou můžete navštívit až do 19. května. Expozice je rozdělena do 13 tematických celků a kromě dobových záběrů nabídne také portréty významných slovenských státníků.

J&T Banka, a. s. je partnerem:

CENA
OSKÁRA
ČEPANA

SLOVENSKÉ
CENTRUM
DIZAJNU
LOGO

Šíma, Toyen i Filla. Loňské aukční hity připomíná Ročenka ART+

O kterého malíře měli tuzemští sběratelé loni největší zájem? Jaká díla českých autorů se prodávají na prestižních světových aukcích? Jsou prodávanější obrazy namalované před druhou světovou válkou, nebo po ní? Na tyto a mnoho dalších otázek spojených s tuzemským aukčním trhem přináší odpovědi jubilejní desátá Ročenka ART+, kterou ve spolupráci s J&T Bankou vydává stejnojmenný odborný portál.

Třetí nejlepší rok nedlouhé historie českého trhu s uměním. Tak zní konečný verdikt o roku 2018 z pohledu prodejů obrazů, soch a dalších uměleckých děl. Skvělou rekapitulaci včetně profilů nejvýznamnějších prodaných děl, největších aukcí a dalších investičních tipů najdete v desáté Ročence ART+, kterou ve spolupráci s J&T Bankou vydává stejnojmenný server. „Minulých devět vydání Ročenek ART+ vzbudilo značný ohlas a pro sběratele i obchodníky s uměním se staly základním referenčním zdrojem,“ uvádí šéfredaktor portálu i ročenky Jan Skřivánek.

Sběratelé a investoři do umění za loňský rok na aukcích utratili podle statistik ART+ celkově částku 1,15 miliardy korun. Nepodařilo se tak navázat na růst posledních let a rekordním rokem nadále zůstává rok 2017, kdy se částka vyšplhala na úroveň 1,4 miliardy korun.

Sběratelé a investoři do umění za loňský rok na aukcích utratili podle statistik ART+ celkově částku 1,15 miliardy korun.

„Důvodem je především nabídka. Počet děl, která mají potenciál dosahovat desetimilionových či dvacetimilionových cen, je omezený a stačí, když na trh přijde o pět deset obrazů méně, a na celkových výsledcích se to projeví. Zatímco v rekordním roce 2017 bylo v aukcích nabízeno dvanáct děl s vyvolávací cenou nad 10 milionů korun, loni jich bylo méně,“ vysvětluje důvody Skřivánek.

Nejdražším dílem uplynulého roku se stal obraz Josefa Šímy ML s cenou 36 milionů korun. Na trh se vrátil po čtrnácti letech a o opakované prodeje se jednalo i v případě tří dalších obrazů aktuálního top 10. Ke koupi všech deseti by případný zájemce potřeboval téměř 177 milionů korun. „To je o 30 % nižší částka než u top 10 roku 2017,“ dodává odborník na trh s uměním.

UDÁLOSTI ROKU

Loňský rok nepřinesl žádný převratný rekord, přesto nebyl chudý na zajímavé aukční události. „Pro mě k takovým událostem patřil objev obrazu Děti v lese od Václava Brožíka. Nejde ani tak o cenu 6,24 milionu korun, která je umělcovým novým aukčním rekordem, ale hlavně o dílo samotné. Jde o obraz, který byl v roce 1891 vystaven na pražské Jubilejní výstavě a o rok později na Salonu v Paříži. Až do letoška byl znám jen z dobových černobílých reprodukcí. Srovnatelné dílo se od Brožíka v aukci dosud neobjevilo. Kdyby obraz stál ještě o 2 až 3 miliony korun víc, vůbec by mě to nepřekvapilo,“ uvádí Skřivánek. Mezi další významné momenty řadí především dosažené ceny poválečných děl Toyen. V prvním pololetí se na českých aukcích prodaly čtyři malířiny obrazy z padesátých let dohromady za 42 milionů korun a další její díla prošla zahraničními aukcemi.

Za zklamání roku 2018 pak spoluautor Ročenky ART+ řadí to, že se žádné dílo Emila Filly na českých aukcích nedostalo přes hranici 20 milionů korun. „Obraz Hráči (šachu) z roku 1908 je dílem, u kterého jsem trochu čekal, že by se to mohlo podařit. Proдалo se nakonec za vyvolávací cenu 17,7 milionu korun, což je pátá nejvyšší cena za Fillovo dílo na českých aukcích.“

HLEDÁNÍ NOVÝCH VELIKÁNŮ

Podle lidí z aukčního trhu byl loňský rok obdobím hledání nových oblastí. „S trochou nadsázky se dá říct, že sběratelé hledají, co sbírat, až dojde moderna,“ stojí v úvodním slovu ročenky. A potvrzují to také oslovení představitelé hlavních aukčních síní.

„Proдалo se pár solitérů, ale celková nabídka byla loni rozhodně slabší než v předchozích letech. Nejdražší věci strašně rychle ubývají,“ konstatuje Martin Kodl z Galerie Kodl. Důvody jsou jednak ekonomické, jednak emocionální. Ekonomika je na vrcholu cyklu, většina majitelů kvalitních uměleckých děl v současnosti nemá důvod prodávat.

„Jedinou perspektivu vidím v tom, že budou posilovat jiné segmenty než jen moderna. A myslím, že se tak i děje,“ nabízí řešení ředitelka aukční síně Dorotheum Mária Gálová.

Tomu odpovídá celá řada loňských zajímavých prodejů. Rekordní částky se objevily u méně exponovaných segmentů, jako jsou umění 19. století, poválečné umění či práce na papíře.

Jak roste poučenost sběratelů, jde nahoru i ochota utrácet vysoké částky také za díla autorů mimo ustálený okruh deseti dvaceti nejznámějších jmen. A odráží se to i v prodeji současného umění.

Eva Kotátková:
The Dream Machine is Asleep,
Pirelli HangarBicocca, Milan,
15. 2. – 22. 7. 2018, foto: Agostino Osio

„Celkový obrat v kategorii současného umění byl loni kolem 45 milionů korun, což je přibližně stejně jako o rok dřív. Aukce hrají v této oblasti čím dál tím důležitější roli, a to zejména v případě umělců narozených ve čtyřicátých a padesátých letech,” prozrazuje Skřivánek. Za nejzajímavější prodej v případě autorů narozených ve čtyřicátých letech by označil nový aukční rekord za dílo Michaela Rittsteina, který padl na jaře na aukci 1. Art Consulting. Společnost dražila malířův důležitý obraz Pocta Maroldovi z roku 1987, jehož součástí je po vzoru Maroldova panoramatu reálný žebřík. Obraz se prodal s výrazným nárůstem za 840 tisíc a dosavadní malířův rekord překonal o 300 tisíc korun.

Z nejmladšího umění podle spoluautora ročenky nejvíce překvapil šestatřicetiletý Epos 257, když se jeho igelitová taška plná bankovek v nominální hodnotě 878 tisíc korun na říjnové aukci European Arts prodala za 1,36 milionu korun. Taška byla výsledkem Eposovy performance, kterou realizoval v rámci své předloňské výstavy v Národní galerii. Návštěvníkům měnil staré bankovky za nové, a výsledné dílo se proto jmenuje 3080 transakcí. ■

Top 10 obrazů prodaných na českých aukcích v roce 2018 (v mil. Kč)

1. Josef Šíma: ML	36,2
2. Toyen: Čedičové skály	21,5
3. Toyen: A teď, když přijde čas	19,4
4. Emil Filla: Hráči (šachu)	17,7
5. Boris Grigoriev: Rámajána	17,4
6. Jindřich Štyrský: Déšť	15,5
7. Josef Čapek: Dva chlapi	13,9
8. Antonín Procházka: Zátíší s petrolejovou lampou	13,0
9. Emil Filla: Zátíší s kartou a dýmku	11,4
10. Josef Čapek: Děvčata jdou pro mléko	10,8

Pramen: artplus.cz

JAK SE DAŘILO VE SVĚTĚ?

Dobrý rok zažily také největší světové aukční síně Christie's a Sotheby's. První jmenovaná měla podle výroční zprávy hrubé tržby ve výši přesahující hranici sedm miliard dolarů (meziroční růst o 6 %). Dle šéfa Christie's Guillaume Ceruttiho tak jeho podnik zažil rekordní rok. „Ačkoli poslední fáze roku ukázala, že ekonomické i politické klima se mění k horšímu, stále věříme, že i rok 2019 bude pro nás úspěšný,” prohlásil Cerutti. Připomněl, že se na rekordním výsledku za rok 2018 podepsaly především prodeje významných sbírek v čele s rekordní aukcí sbírky Peggy a Davida Rockefellerových. Ta vynesla ohromující částku 835 milionů dolarů.

Hlavní konkurent Christie's, tedy síň Sotheby's, také prožila mimořádný rok. Růst tržeb zaznamenala ve všech segmentech – soukromých, aukčních i online prodeích, celkové tržby loni meziročně vzrostly o 16 % na 6,4 miliardy dolarů. V segmentu soukromých prodejů dosáhly tržby Sotheby's miliardy dolarů, což je více než dvojnásobek oproti Christie's. Sotheby's pak má na kontě také nejdražší loni prodaný obraz. Stalo se jím plátno Nu couché od italského solitéra Amedea Modiglianiho, jež vyneslo částku 157,2 milionu dolarů. Tím se obraz stal jednak nejdražším loňským uměleckým dílem a také nejdražší malbou prodanou v Sotheby's všech dob.

Anna Hulačová: „Libí se mi názor, že umělec tvoří z naštvání, v tom cítím poezii.“

Je vycházející hvězdou české výtvarné scény. Před dvěma lety byla finalistkou Ceny Jindřicha Chalupického, kde navíc získala Cenu diváků. Letos se Anna Hulačová (34) dočkala dalšího ocenění, stala se Skokankou roku v žebříčku J&T Banka Art Index. Opakovaně vystavovala v Paříži, její práce znají diváci v Římě, Londýně nebo Berlíně. Začátkem měsíce jí skončila výstava v Colloredo-Mansfeldském paláci organizovaná GHMP, aktuálně vystavuje v holandské galerii Kunstvereinigung Diepenheim.

Čtyřiatřicetiletá umělkyně se před několika lety společně se svým mužem, také sochařem Václavem Litvanem, přestěhovala na venkov, do obce Klučov kousek od Českého Brodu, odkud pořádá své „výpady“ do velkého uměleckého světa. Vyrůstala v Kasejovicích na Blatensku, mezi lety 2006–2012 studovala sochu u Jaroslava Róny a v intermediálním ateliéru Jiřího Příhody na pražské AVU, kde si ji také všimla galeristka Kacha Kastner – právě žižkov-

ská Hunt Kastner Gallery jí od roku 2015 zastupuje.

Během posledních dvou let se vám podstatně změnil život, často vystavujete v zahraničí, přesto se prý snažíte omezovat cestování, málem jste nejela ani do Paříže na otevření své výstavy ve Fondation Louis Vuitton, proč?

V dnešní době si člověk říká, že na jednu stranu se nám – i díky dostupné letecké dopravě – otevřel svět,

na stranu druhou zase často zvažují, zda a kam vůbec lézat – kvůli uhlíkové stopě, takže, když někde vyložené nemusím být, nehrnu se tam. Záleží na situaci, když se jedná o komplikovanější instalaci, samozřejmě tam být musím. Do Paříže jsem se nemohla dostat, protože se to časově krylo s výstavou v Londýně. Nakonec to dopadlo tak, že jsem nainstalovala vše v Kunstraumu a pak nakonec jela do Paříže. Naštěstí mezi oběma městy dnes už jezdí rychlé vlaky.

Tam jsem doladila instalaci a poté z tiskovky ve FLV zase vyrazila zpátky do Londýna, abych stihla večerní vernisáž. Popravdě nejsem na takový hektický styl cestování zvyklá. Stalo se to opravdu rychle. Rozhodně na tom mají velký podíl mé galeristky Kacha Kastner s Camille Hunt a za druhé myslím, že mi také pomohla finálová účast na Ceně Jindřicha Chalupického 2016, díky které mě oslovil Vincent Honoré z Tate Gallery k účasti na loňském ročníku

Baltic Triennale. Od toho se odvíjí další, ale jsou to i veletrhy umění, de fakto se zatím s každou výstavou nabalují další příležitosti.

Příjemné a překvapivé je slyšet od umělkyně, která se věnuje klasické výtvarné disciplíně, že k proslazení se ve světě jí pomohla účast ve finále soutěže, která je poslední léta zaměřena především na concept...

Nevím, zda je to dané tematikou nebo samotným, pro mnohé překvapivým, materiálem, který hodně užívám, tedy betonem. Už od několika lidí jsem slyšela, že by je nenapadlo, že autorem je žena. Beton je prostý materiál, který se v současnosti používá ve všech sférách stavebnictví, zároveň je pro mne symbolem sucha, když vyprahne a voda se vypaří, zůstane jen písek a cement, tedy prach. Beton je apokalyptický i poetický. Líbí se mi, jak je nevýrazný, mám ráda jeho flekatost a surovost. Pro někoho je možná nehezky, brutalistní a v pocitu reprezentuje devastaci životního prostředí, ale já v něm hledám i krásu a souvislost se současným světem. Jeho síla je v jednoduchosti, baví mě protipóly té krásy a ošklivosti, zvláště pak v kontrastu s nějakým dalším materiálem. Ráda porovnávám nějakou minulou dobu, třeba tu, která se vyznačovala brutalismem, s prostředím vesnice, kde pár posledních let bydlíme. V civilním životě tu řešíme výsadbu stromů a katastrofální stav zemědělské krajiny. Kritika současného zemědělství je na místě a vlastně myslím, že nyní je to to nejdůležitější, čemu se máme věnovat. Je důležité, aby mladí lidé šli do vesnic a angažovali se tam. Mám ráda filozofy, kteří se zabývají environmentální tematikou,

třeba Donnu J. Haraway, výstižně mi přijde její „Staying with the Trouble“, ve zkratce: zůstat nebo neutíkat před problémy, tedy že člověk má zůstat na jednom místě, tam, kde je, a potýkat se s problémy, které tam jsou. Oprostit se od tendence absorbovat vše, řešit mnoho věcí a být všude. Máme tendence k únikům, hledáme si ostrůvky, na nichž se schováme, že si dojedeme někam na chalupu, třeba na Šumavu; což je únik, protože nejedeme tomu místu pomoci, ale těžít z něho pro sebe, i když jde jen o relax. Nebo si třeba šlechtíme vlastní zahrádku, kde za hranicí plotu je mrtvo. Krajina je pro mne zásadní. Líbí se mi názor, že umělec tvoří z naštvání, v tom cítím poezii. Momentálně pracuji na sérii betonových agro strojů, které jsou svým způsobem futuristické objekty, myslící hybridy motoru traktoru.

Mám ráda ten surreální svět, když v tom brutalistním je organické. Mám ráda fenomén mutace, protože žijeme v hybridní době, sami jsme hybridy – mutanty.

Na AVU jste mimo jiné studovala u Jaroslava Róny, přijde mi, že do svého tvarosloví jste převzala jeho až robotickou nebo apokalyptickou figuraci.

Rozhodně nejste první, kdo mi to připomíná. Ovlivnění tam určitě je. Mám ráda surrealistické a futuristické myšlení. Je tam možná ten civilismus, futurizmus, víra v totální utopii z minulosti, která se transformovala do dystopie současného světa. U Ja-

roslava Róny mě hodně bavil jeho důraz na vnímání symbolického významu materiálu a surrealistickou mysl. Vytvoření si vlastního světa čerpajícího z drsné reality, která je transformovatelná v poetický obraz.

Vedle Jaroslava Róny a Jiřího Příhody jste byla na stáži u dalších pedagogů, třeba u Magdaleny Jetelové...

Já měla štěstí, že na začátku mého studia na Akademii začali působit zahraniční hostující pedagogové, byla jsem u Magdaleny Jetelové se Zbygniewem Liberou, zažila Altheu Thauberger nebo Florianu Reitera. Řešila se převážně spolupráce ve skupinách, což mi přijde správné, myslím, že pro zahraniční umělce bylo celkem náročné přeprogramovat české studenty tak, aby nebyli zavření sami v sobě, že člověk popřel své ego a přemýšlel ve více vrstvách s více lidmi. U Magdaleny Jetelové – byla to moje první stáž – mě lákala představa studovat u ženy – sochařky, kterou obdivuji. Její kritické myšlení je úplně jiné, než máme my tady v Čechách. Ty naše žabomyši války, kdy se dohadujeme na svém malém rybníku, dokázala rozklíčovat. U ní jsem začala vnímat důležitost kritického postoje, se kterým je spojeno i širší vnímání celku a potřeba dávat věci do kontextu.

Ve výše zmíněné londýnské galerii Kunstraum jste vystavovala i obří stůl – skateboard?

Tamní výstava se jmenovala Graceful Ride, byla inspirována českým historickým názvem Spanilé jízdy,

se my mutanti vezeme. Tyto mikrosvěty jsou v katastrofickém stavu vymírání, v lepším případě mutace pohlaví a druhů, jestli jsme tímto obklopeni, tak nás to zákonitě tvaruje. Voda má paměť a ta nás také formuje, když ji pijeme. Vzniká teď hodně zajímavých feministicko-filozofických pojmů zkoumajících současné environmentální vztahy. Je to velká jízda. Další polohou bylo pracovat s reminiscencí sovětského tvarosloví, třeba reliéfem „Kosmonauti a včelaři“, který je inspirován jedním reliéfem v metru Anděl od neznámého autora. Tam jsou ti astronauti navracující se z vesmírné mise – z kosmonautů se stali včelaři ve skafandru, je jedno v jakém jsou kostýmu, jsou zaměnitelní. Důležitý je dojem, že sci-fi není vesmír, ale současná krajina.

Vášim objektům říkám betonový surrealismus...

Mám ráda ten surreální svět, když v tom brutalistním je organické. Mám ráda fenomén mutace, protože žijeme v hybridní době, sami jsme hybridy – mutanty. Jsme složeni z mutantů a žijeme ve zmutované krajině, kde vznikají zajímavé paradoxy, které jsou pozorovány například u hmyzu – pro včelu je v současnosti čistějším prostředím město než venkov, který je obklopen pesticidovými poli. Včelaři, kteří mají včelíny na střechách činžáku, pozorují, že na rozdíl od stanovišť na vesnicích ty městské poskytují až trojnásobný výnos, a protože je i chemické složení mezi lepší, mohou svůj med prodávat dražší. Paradoxů vzniká hodně, jenom organismy ve vodě, a tedy i v našich tělech, jsou surrealismem transformujícím se do reality. A betonové prostředí, kterým jsme obklopeni, je jakousi základnou.

Když jsme si prohlíželi fotografie a malé modely soch na vašem pracovním stole, zmínil jsem Babičku od Boženy Němcové a vy jste se rozesmála, že socha, o které jsme se bavili, je inspirována Babičkou, ale od Otto Gutfreunda...

Víte, zvláště Gutfreunda mám hodně ráda, ale já se u tohoto snažím inspirovat pohledy dětí, ten výraz vzhlížející někam vzhůru, do krajiny, do budoucna s jakousi čistou vírou v budoucnost... Opět jsme u utopie, to jsou ostatně i komunistické sochy kolchozníků, jejichž výrazy znázorňovaly také pohledy do lepší budoucnosti. ■

Text: Marek Gregor (Reflex)

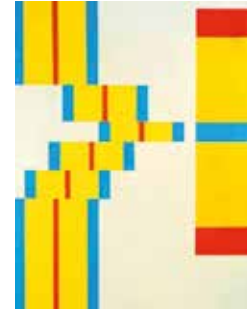

MEDEK V NOVÉM REKORDU

K nejdůležitějším zprávám letošního roku se mezi sběrateli zařadí nečekaný prodej obrazu Mikuláše Medka nazvaného Akce II (Vlna). O tomto díle se dlouhá léta nic nevědělo, až se náhle objevil v katalogu floridské aukční síně Myers Fine Art & Antiques. A tím překvapení nekončila. Ačkoli předaukční odhad byl stanoven na 100 až 200 tisíc dolarů (bez aukční příirážky), na aukci konané v polovině února obraz vynesl

1,07 milionu dolarů, tedy v přepočtu více než 24 milionů korun. „Dosažená cena je nejen Medkovým autorským rekordem, ale také prvním dvacetimilionovým prodejem v kategorii poválečného umění,“ komentoval prodej Jan Skřivánek z odborného serveru Artplus. Obraz Medek namaloval ve svých devětadvaceti letech a ve Spojených státech byl od 60. let. Svou výstavní premiéru by si podle Skřivánka mohl obraz odbyt v rámci letošního Týdne umění, který se uskuteční v posledním dubnovém týdnu.

MENŠÍ DÍLA VELIKÁNŮ

Aukční sezona odstartovala také v galerii a aukční síni Artkunst. Na sklonku února se uskutečnila její v pořadí již 22. aukce, na které sběratelé mohli koupit menší díla řady velikánů české moderny. Nové majitele

našly například grafické listy Josefa Šímy, Václava Špály či dřevoryty Josefa Váchala. Nejvyšší částku, 255 tisíc korun bez aukční příirážky, nakonec vynesl olej na plátně SERIE S 28-71 od Josefa Hampla z roku 1971. Vyvolávací cena přitom byla 135 tisíc korun. I další obrazy z této série našly nového kupce za částky v rozsahu 135 až 190 tisíc korun. Ještě výraznějšího nárůstu ceny se dočkal obraz Bradbury Kamila Lhotáka, jehož vyvolávací cena byla 80 tisíc, konečná prodejní částka však byla 210 tisíc korun bez aukční příirážky.

SBÍRKA GEORGE MICHAELA NA PRODEJ

Milionová díla Damiena Hirsta, Bridget Rileyové, Antonyho Gormleyho nebo Cecily Brownové budou v polovině března k mání na velké dražbě v londýnské aukční síni Christie's. Jedná se o prodej sbírky umění současných umělců, která byla součástí pozůstalosti po zesnulém zpěvákovi Georgi Michaelovi. Nejdražším dílem by se podle předaukčních odhadů mohla stát Nekompletní pravda od Damiena Hirsta (odhad 1 až 1,5 milionu liber). V nabídce pak je ještě několik různých děl tohoto slavného umělce. Dražba se uskuteční 14. března, od 8. do 15. března probíhá internetová aukce méně významných položek sbírky.

VZÁCNÝ TISK ZA MILIONY

Poslední únorový víkend se nesl ve znamení startu českého aukčního roku. V hlavní roli se představila aukční síň 1. Art Consulting, jejíž akce nabídla několik zajímavých milionových položek. Nejdražším dílem se v neděli 24. února stal obraz Josefa Šímy Ostrovy, který se prodal za vyvolávací cenu 6,9 milionu korun (bez aukční příirážky). Větší slávy se ale dostalo druhé nejdražší položce dne – za konečných 6,1 milionu (bez aukční příirážky) byl prodán vzácný dokument z roku 1414 související s církevním reformátorem Janem Husem. O ten měla zájem i Národní knihovna, novým majitelem se ale nakonec nestala. „Myslím si, že by to byla písemnost, která by velmi dobře zapadla do našich historických fondů a ucelila by soubor, který máme,“ řekl po aukci generální ředitel knihovny Martin Kocanda. Středověký notářský zápis měl vyvolávací cenu 4 miliony korun.

UNIKÁT EGONA SCHIELEHO VYNESL 10 MILIONŮ LIBER

Nestává se příliš často, aby se některé dílo jednoho z nejvýznamnějších evropských modernistů objevilo na aukci vůbec poprvé. Aukční premiéru si však až letos na konci února odbylo plátno Triestiner Fischerboot (Rybářská loď z Terstu) od Egona Schieleho. Obraz z roku 1912, který byl v soukromé sbírce od roku 1962, měl patřit k hlavním lákadlům dražby impresionistů a moderního umění v britské síni Sotheby's. Vyvolávací cena byla pět milionů liber, odhad hovořil o ceně mezi šesti a osmi miliony liber.

Po krásné čtyřminutové bitvě mezi sběrateli, která vyvrcholila přestřelkou dvou dražitelů na telefonu, byl obraz nakonec prodán za 10,7 milionu liber včetně aukčního poplatku.

Dražby mincí vynesly miliony

Rok 2018 přinesl v České republice i ve světě mnoho zajímavých sběratelských i investičních příležitostí. V českém kontextu se jednalo o výjimečný rok díky stému výročí vzniku Československé republiky a tato událost nezůstala nepovšimnuta ani v numismatických kruzích.

V první řadě se musíme zmínit o výjimečné proslulé aukci společnosti Aurea Numismatika, která na vzácných mincích představila unikátní průřez českými dějinami od Boleslava II. až po současnou Českou republiku.

Příkladem mimořádně pěkně zachovalých exemplářů ze starších českých dějin může být zlatý florén Jana Lucemburského (1310–1346), který byl vydražen za 450 000 Kč, nebo dukát Karla IV. (královský, tj. před rokem 1356) vydražený za 600 000 Kč. Velkou raritou byl i dukát Vladislava II. Jagellonského, který představuje jednu z nejvzácnějších českých mincí pozdního středověku. Vladislav II. obnovil po mnoha letech ražbu českých dukátů, ta však prakticky probíhala pouze v omezené míře a existuje velmi málo zachovaných exemplářů. Dražený kus se dochoval v mimořádné kvalitě a v aukci byl vydražen za 950 000 Kč.

Z habsburských ražeb vynikal desetidukát Ferdinanda II. (na obrázku). Tato krásná reprezentativní mince ražená v Praze roku 1633 v období třicetileté války patří stylově ještě do pozdní renesance a je unikátním svědkem tohoto temného období českých dějin. Díky mimořádné vzácnosti a zachovalosti byla vydražena za 2 000 000 Kč. Ze stejné doby pochází dukát Albrechta z Valdštejna vyražený v Jičíně v roce 1631. Fascinující osudy této postavy jsou dobře známy, zmiňme zde tedy pouze to, že se narodil v chudé české šlechtické rodině, ale navzdory tomu dosáhl závratné vojenské a politické kariéry. Příklon k Ferdinandovi II. za stavovského povstání mu přinesl obrovský majetek a především zcela ojedinělé společenské postavení. Vír probíhající třicetileté války jej vynesl do výšin, učinil z něj vojevůdce a politika celoevropského významu. Valdštejnova touha po moci a především podezření, že usiluje o český trůn, však předznamenalo i jeho pád a roku 1634 byl zavražděn. Jednou z vsad, které Valdštejn získal, bylo také právo ražby vlastních mincí, které razil mimo jiné právě v Jičíně, odkud pochází tento exemplář. Valdštejnovy mince se řadí mezi velmi vzácné a tento dukát byl prodán za 950 000 Kč.

Na středověké zlaté ražby navázaly československé svatováclavské dukáty, krásně provedené reprezentativní mince, které byly vydávány od roku

1923. S postupujícím zhoršováním mezinárodní situace ve třicátých letech klesal počet ražených kusů československých dukátů, posledním předválečným ročníkem dukátů byl 1939, u násobků dukátů 1938. Tato léta již byla poznamenána německým obsazením Sudet a následnou okupací v březnu 1939. Vzhledem k blížící se válce bylo v roce 1938 vyraženo mincí tohoto ročníku u každého nominálu jen několik desítek kusů. Z pohnutého roku 1938 pochází pětidukátová ražba, která se z vyvolávací ceny 1 500 000 Kč dostala na finálních 5 100 000 Kč.

ZAMĚŘENO NA FRANTIŠKA JOSEFA I.

Mezi zcela raritní události patřila i dubnová aukce společnosti Macho & Chlapovič, jež byla zaměřena na legendárního panovníka Františka Josefa I., který vládl habsburské monarchii v letech 1848 až 1916 a vtiskl této dlouhé době punc zlaté éry, kterou tragicky ukončila až první světová válka.

Dražená sbírka českého podnikatele a numismatika Jaroslava Kokoluse byla kvalitou a úplností jedinečným fenoménem, a kupující tak mohli získat mince, které se na trhu objevují jen velmi zřídka. Vzhledem ke skutečnosti, že mince Františka Josefa I. jsou značně oblíbeny v celé střední Evropě i v širším mezinárodním prostředí, je cena vzácnějších kusů stabilně vysoko a zaznamenává další růst. Mezi nejzajímavější dražené položky patřil bezesporu tzv. banskoštiavnický zlatník vyražený na památku dokončení dědičné štoly Josefa II. v banskoštiavnických dolech v roce 1878. Zlaté odračky této mince jsou extrémně vzácné a prezentovaný kus je jediným známým exemplářem na trhu. Z vyvolávací ceny 300 000 EUR se dostal na 440 000 EUR (cca 11 200 000 Kč) a aukční dům Macho & Chlapovič tak dosáhl jednoho z rekordů na české numismatické scéně.

Numismatický trh urazil od doby renesance dlouhou cestu a stále se stabilně vyvíjí bez zásadních zvrátů a propadů. Jak ukazují výsledky aktuálních aukcí, historické mince související s českými zeměmi jsou stále zajímavějším sběratelským a investičním oborem a díky svému zhodnocení mají pevné místo mezi alternativními investicemi. Vhodně zvolená historická mince představuje ne-

Významné aukce jarní sezony

Série aukcí společnosti **Künker Numismatik** proběhne 11. až 15. března v německém Osnabrücku; aukce jsou zaměřeny na antiku, středověk a novověk se speciálním důrazem na německý prostor.

Aukce společnosti **Macho & Chlapovič** se uskuteční 3. května v Praze a již tradičně můžeme očekávat velmi kvalitní nabídku mincí ze středoevropského prostoru a několik rarit.

Aurea Numismatika pořádá aukci 18. května v Praze, na které jsou očekávány některé zcela mimořádně vzácné ražby.

Společnost **Sincona** pořádá sérii aukcí od 20. do 22. května v Curychu, ve kterých nabídnou průřez světovou numismatikou plus rarity.

Aukce společnosti **Hess Divo** se uskuteční 28. května v Curychu. Dražit se budou především mince antické, jakož i evropský středověk a novověk.

jen krásný předmět historické a kulturní hodnoty, ale také snadno přenosný investiční instrument s odpovídajícím výnosem a likviditou. V případě mincí českých se pak majitel může navíc těšit z vlastnictví vzácného kousku naší české historie a kulturního dědictví. ■

Jaroslav Němec
Privátní bankéř
J&T Banky

Březen: měsíc luxusních hodinek

Ženy mají šperky, šátky, boty, kabelky... A muži? Vedle aut jsou jejich největší marnivostí hodinky. Ideálně luxusní mechanické s magickým nápisem Swiss Made. Podle nejnovějšího průzkumu J&T Banky mezi českými a slovenskými dolarovými milionáři Wealth Report do luxusních hodinek investuje třetina z nich. Nejen oni by pak měli svou pozornost na konci března upnout k Basileji, kde se uskuteční tradiční veletrh hodinářského průmyslu Baselworld.

KAM SE VYVÁŽELY ŠVÝCARSKÉ HODINKY V ROCE 2018

Pramen: Fédération de l'industrie horlogère suisse

Ačkoli se to tak mnohdy nezdá, všechny velké hodinářské společnosti neustále vyvíjejí nové modely. A právě novinky jsou největším lákadlem Baselworldu, který se letos uskuteční od 21. do 26. března ve švýcarské Basileji. Návštěvníci se mohou těšit na inovace od renomovaných značek, jako jsou Rolex, Patek Philippe, Chopard, TAG Heuer, Hublot či Breitling.

NOVÁ STRATEGIE I PROBLÉMY

Podobně jako automobilové veletrhy se ale také největší hodinářská show světa potýká s nečekanými problémy. V posledních letech se prestižní přehlídky neúčastní hned několik významných hráčů na trhu. Již loni se Basileji vyhnuly značky Louis Vuitton, Hermès či Movado. Letošní

ročník pořadatele zasáhla ještě horší zpráva – Baselworldu se neúčastní značky spadající do největší hodinářské společnosti světa Swatch Group (spadají sem například Omega, Longines, Hamilton nebo Rado).

„Rozhodnutí Swatch Group nás hluboce mrzí. Bylo pro nás mimořádné překvapivé, protože přišlo v době, kdy Baselworld přichází s novou kon-

WR
WEALTHREPORT2018

S JEDNOTLIVÝMI ČÁSTMI STUDIE J&T BANKA WEALTH REPORT 2018 VÁS SEZNÁMÍME V DALŠÍCH VYDÁNÍCH NOVIN. ZJISTÍTE TŘEBA, CO BOHATÉ POHÁNÍ K RŮSTU JMĚNÍ, ČEHO SE OBÁVAJÍ A JAK VYCHOVÁVAJÍ SVÉ DĚTI. S KOMPLETNÍMI VÝSLEDKY SE MŮŽETE SEZNÁMIT NA:

WWW.JTBANKAWR.COM

cepcí, týmem a mnoha novými nápady,“ reagoval na rozhodnutí Swatch Group René Kamm, šéf společnosti MCH Group pořádající veletrh.

Připomněl tak proměnu, kterou Baselworld v posledních letech prochází a jež by právě letos měla vrcholit. Veletrh se mění z obchodní akce spíše v akci marketingovou. Zástupci Swatch Group však oznámili, že o změnách nebyli informováni, proto na Baselworld nepřijedou. Naopak návrat ohlásil konglomerát LVMH, kam spadá i luxusní značka Louis Vuitton.

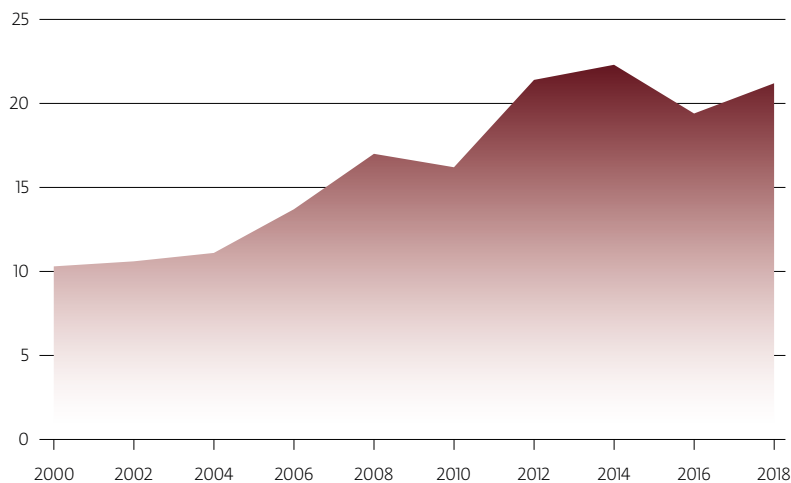
ZPĚT NA VZESTUPU

Letošní Baselworld bude jistě i ve znamení oslav z návratu celého odvětví na růstovou trajektorii. Výrobci nejluxusnějších hodinek od roku 2000 prožili turbulentní období. Nejprve se odvětví dařilo hlásit rekordní prodeje každý rok. S propuknutím krize ale propadl i švýcarský hodinářský průmysl.

Pokles na západních trzích vyrovnaly trhy asijské, především Hongkong a Čína. Díky enormnímu počtu asijských milionářů a miliardářů švýcarská hodinařina zažila rekordní rok 2014, kdy se vyvezlo mechanických hodinek a strojků za více než 22 miliard švýcarských franků. Poptávka v Číně však začala dělat starosti místní komunistické straně a spustila protikorupční boj, jehož hlavní obětí se staly právě luxusní hodinky.

Dlouhá konjunktura však probudila zájem i na tradičnějších západních

OBJEM VÝVOZU ŠVÝCARKÉHO HODINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU V MLD. CHF

Pramen: Fédération de l'industrie horlogère suisse

tržích a například loňský rok byl pro Swiss Made třetím nejlepším v historii. A dobrá nálada by mohla pokračovat.

„Pokud budeme hovořit čistě o celkovém objemu, tak se domnívám v souladu s tržním odhadem, že ten bude pokračovat. Nicméně důležitou otázkou zůstává dynamika. Ta by zřejmě měla poklesnout nejen kvůli vyšší meziroční základně, ale i kvůli rizikům plynoucím z Číny. Čína se aktuálně potýká s vlastními hospodářskými problémy a navíc vede důležité obchodní jednání s USA, které přináší mnoho neznámého nad celkovou výkonností země,“ vysvětlil analytik J&T Banky Milan Vaníček.

Mezi českými dolarovými miliónáři investuje do hodinek rovná třetina z nich.

A mohl by padnout i rekord roku 2014? „Pokud usuzuji například z odhadu tržeb pro samotnou Swatch Group, tedy beru ji jako proxy pro odhad za celý trh, tak by k vyrovnání, nebo možná i překonání roku 2014 mohlo dojít. Očekávaný objem tržeb skupiny pro rok 2019 je 8,8 miliard švýcarských franků versus rok 2014 v objemu 8,7 miliard švýcarských franků. Samozřejmě během té doby došlo k různé konsolidaci v sektoru,

což může využití čistě jedné společnosti pro odhad celého trhu silně ovlivnit. Ale i tak analytici, kteří se sektorem zabývají, jsou na vývoj objemu prodeje v sektoru pozitivní,“ dodává Vaníček.

NOVÁ KONKURENCE

Dobrou náladu však mohou tradičním výrobcům kazit mladí konkurenti. Těmi se staly technologické firmy, kterým se podařilo především u mladší generace zákazníků uspět s takzvanou nositelnou elektronikou. Zatímco mechanické hodinky sázejí na technické mistrovství, krásu, dlouhověkost a takřka nezničitelnost, hodinky od Applu či Samsungu sice nic z toho nenabídnou, ale pomáhají lidem žít zdravěji a poskytují stále více služeb a možností.

„I švýcarští výrobci v některých segmentech na nový trend reagují, ale stále nemohou konkurovat gigantům jako Apple, Samsung či Garmin. Na druhou stranu se jedná o zcela jiný druh hodinek, na což tradiční výrobci zacilují svoji prodejní strategii. Příkladem může být, že klient či klientka může mít několik druhů hodinek pro různé příležitosti.“ říká Vaníček. Chytré hodinky z tradičních výrobců již představily například TAG Heuer či Hublot. Z mladších luxusních výrobců smart zařízení prodává Louis Vuitton, Michael Kors, Frédérique Constant či Montblanc.

Zajímavou strategii pak zkouší Apple, který vedle levnějších verzí svých

hodinek vydává i luxusní edice ze vzácných kovů či ve spojení s výrobem luxusní módy Hermès. Majitel takových hodinek vedle exkluzivních pásků dostane také unikátní číselníky.

INVESTICE, NEBO SPOTŘEBA?

Smartwatch však oproti mechanickým strojčkům mají jednu zásadní nevýhodu: jejich životnost je extrémně nízká. Jedná se tedy čistě o spotřebu, což odpovídá i ceně. Naproti tomu luxusní švýcarské hodinky lze vnímat i jako investici. Ostatně reklamní spot hodinářství Patek Philippe zní: Patek Philippe nikdy nevlastníte, jen je strážíte pro příští generaci.

Nejedná se přitom jen o staré hodinky, které jsou předmětem investice. „Hovoříme-li o haute horlogerie, pak lidé investují i do nových hodinek. Takové hodinky se tradičně pyšní vlastními, v manufaktuře vyrobenými strojky a většinou s mnoha takzvanými komplikacemi. Nebo vyrobenými pro speciální příležitosti. Mezi takové investiční kousky patří tradičně hodinky z dílen firem jako Patek Philippe, Breguet, A. Lange & Sohne, Vacheron Constantin či Rolex,“ připomíná analytik. A jednotlivé značky se snaží investiční apetit přizpůsobit. „U menších značek jsou běžné různé speciální limitované edice například vyrobené k určité příležitosti.“

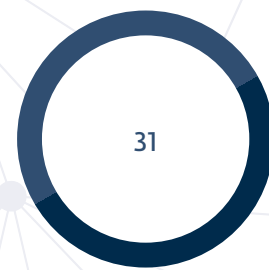
Mezi českými dolarovými miliónáři podle loňského průzkumu J&T Banky Wealth Report do hodinek investuje rovná třetina z nich. Mezi slovenskými boháči to je 29%, což je téměř stejný podíl jako mezi miliónáři po celém světě. Z prestižního průzkumu dále vyplývá, že nejdůležitější motivací pro investici do luxusních hodinek je osobní potěšení. Tento důvod za důležitý označilo 84% respondentů. Dalšími důvody byla diverzifikace portfolia (40%), téměř třetina respondentů věří, že se jim tato investice časem zhodnotí.

Možná nejzajímavější otázkou je, jestli se obliba hodinek nějak liší podle věku. Laik by nejspíš očekával, že čím mladší investor, tím spíše jej lákají moderní hodinky, a nikoli klasické mechanické strojčky. Data z Wealth Reportu však naznačují pravý opak. Nejčastěji do hodinek investují čeští dolaroví miliónáři ve věku 35 až 44 let. V dalších vě-

kových kategoriích investiční apetit do tohoto segmentu spíše klesá. Že se mladším miliónářům na rukách většinou objevují „nějaké zajímavé hodinky“, potvrzuje i Vaníček.

Do hodinek lze investovat i nepřímou – do akcií jejich výrobců. Vyplatí se to v tuto dobu? „Bohužel domácí burza žádný takový titul neneviduje, tedy konkrétní doporučení nemáme. Nicméně k zahraničním akciím firem ze sektoru jsou aktuálně analytici spíše zdrženliví z důvodu nejistoty kolem poptávky plynoucí z Číny a konkurence chytrých hodinek. Například konkrétně akcie společnosti Swatch za poslední rok akcionářům moc radosti nepřinesly, když za posledních dvanáct měsíců odepsaly meziročně o 32%,“ uzavírá Milan Vaníček z J&T Banky. ■

INVESTICE DO HODINEK PODLE VĚKU (%)

35–44 let

45–54 let

55–64 let

65 a více

Nástupnictví v rodinné firmě je třeba řešit včas

Odpovědi na otázky, jakých chyb se vyvarovat při předávání rodinného podniku potomkům, i to, jak rodinný majetek rozšiřovat a diverzifikovat, řešili účastníci konference E15 Premium Rodinné bohatství.

ÚVODNÍ SLOVO. Hosty konference přivítala generální ředitelka a předsedkyně představenstva mediálního domu CNC Libuše Šmuclerová, podle níž se předávání rodinného majetku nedá naučit v příručkách, ale pouze na základě sdílení zkušeností. Moderátorem akce byl Jakub Železný.

DISKUZE O RODINNÉM BOHATSTVÍ
Letos první ze série odborných snídaní E15 Premium mimo jiné na téma nástupnictví v rodinných firmách se uskutečnila opět v hotelu Four Seasons. Generálním partnerem akce byl J&T Family Office, dalšími partnery pak White & Case, Family Business Network a Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR.

VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ. Dotaz do diskuze s hosty a řečníky konference přidala i Gabriela Lachoutová, předsedkyně představenstva společnosti J&T Family Office, která byla generálním partnerem akce.

LOAJALITA A EMOCE. Místopředseda představenstva J&T Family Office Ondřej Popelka (vlevo) uvedl, že rodinná firma je normálním podnikem, kde vzdělávání nástupců musí probíhat budováním loajality k rodinnému majetku i proto, že do hry tu hodně vstupují emoce. Podle partnera White & Case Jana Andruška ve chvíli, kdy odejde hlava rodiny, která určovala směřování firmy, nastává kritický okamžik, protože kde se kumuluje velký majetek, bratr s bratrem se dokážou rozhádat na život a na smrt.

RODINNÁ ÚSTAVA. Nástupnictví ve firmě Saltek musel nechtěně řešit i Ondřej Suchý (uprostřed), když otec zakladatel a majitel onemocněl. David Piškanin z Hopi zase uvedl, že neshody v partnerské firmě je motivovaly k vytvoření pravidel, jak se chovat s bratrem nejen vůči sobě, ale i vůči podniku. A Markéta Jiráčková z Timo připustila, že zatím ani jeden z potomků zájem o budoucnost ve firmě neprojevil, tudíž nástupnictví se sestrou zcela vyřešené nemají.

EXKLUZIVNÍ HOST. Výjimečným spíkreem setkání E15 Premium byl princ Konstantin z Lichtenštejna, který účastníkům z řad rodinných firem představil, jak se rodinný majetek předává a dále buduje v „byznysu“ s devítisetletou historií.

ANKETA: JAKÝ JE RECEPT NA ŘÍZENÍ RODINNÉ FIRMY A JAK MÁTE VYŘEŠENU JEJÍ BUDOUCNOST Z HLEDISKA NÁSTUPNICTVÍ?

Jiřina Nepalová,
generální
ředitelka
Renomia

Situaci máme již dlouho vyřešenou, jako rodina podnikáme dvacet pět let. Předpokládám, že potomci v rodinném podnikání budou i nadále pokračovat, mají k němu vřelý vztah, firmu totiž vybudovali společně se mnou. Lásku k firmě se snažíme vybudovat i u mých vnoučat, pokud tedy k vstupu do firmy zaujmou pozitivní postoj, budeme šťastní. Pokud ale budou chtít být jen akcionáři, bránit jim samozřejmě nebudeme.

Zatím žádná písemná pravidla pro rodinné řízení ve firmě nemáme, ale v budoucnu pravděpodobně nějaká nastavíme. Cílem je, aby byla firma řízena profesionálně buď námi, nebo dosazeným managementem, který již nyní ve firmě působí. Jsou to zpravidla lidé, kteří v Renomii pracují již dlouho, věříme tedy v jejich nejlepší úmysly.

Vítězslav Vala,
předseda
představenstva
Siko koupelny

O budoucnosti firmy jsme se v rámci celé rodiny začali bavit přibližně po dvaceti letech společného podnikání. Právě proto, že jsme Siko vybudovali společně, chceme v rodinném řízení pokračovat i nadále a firmu předat našim dětem. Vztah dětí k byznysu je však zásadní, nedá se sice úplně ovlivnit, ale můžete jim dávat určitý příklad. Mám třiadvacetiletou dceru, u které doufám, že se na řízení firmy bude podílet.

Pro budoucí generace jsme v rodině sepsali soubor jistých pravidel. Inspiraci jsme přitom získávali z literatury. Bylo pro nás přínosné přečíst si několik knížek, kde jsou mnohé věci o rodinném řízení firmy a předávání moci popsány a vysvětleny. Díky tomu jsme si také mnoho věcí vyříkali, a na vedení podniku tak máme velmi podobný názor.

Terezie Trusinová,
generální
ředitelka
Timo

Se sestrou tvoříme již druhou generaci ve firmě, našim nástupnictvím jsme se přitom začaly zabývat v loňském roce. Situaci nám pomáhala analyzovat konzultační společnost, která nám poskytla potřebné výstupy. Nyní chvíli počkáme, aby se situace uklidnila, a za nějaký čas si k možným scénářům sedneme a rozhodneme se, co bude dál.

Podle statistik chut do podnikání u rodinných firem klesá s každou novou generací. To pozorujeme jak u sebe, tak u našich tří synů, kteří zatím o rodinné podnikání zájem neprojevují. Naštěstí nás podnikání se sestrou stále nesmírně baví, nemusíme se tedy rozhodovat ihned a rozhodnutí klidně uděláme časem.

David Piškanin,
člen dozorčí
rady Hopi
Holding

Můj bratr situaci v naší rodinné firmě označuje tak, že nejsme její majitelé, ale spíše správci určitých hodnot. Neshody v jedné z partnerských firem nás motivovaly k vytvoření rodinné ústavy. Jsou to pravidla, která nám radí, jak se máme chovat jak vůči sobě, tak firmě i budoucím generacím.

Před sedmi lety jsme se také rozhodli, že samotné řízení rodinné firmy budou mít v rukách profesionálové, zatímco strategická rozhodnutí budou v rukách naší rodiny. Snažíme se mimo klíčový rodinný byznys držet také ostatní investiční aktivity, v rámci kterých se můžeme realizovat a nebudou ohrožovat majetek rodiny. Nastavení firmy je jako manželství, má být doživotní. Nechci, aby po mně nastala potopa.

Ondřej Suchý,
byznys
konzultant
a prokurista
Saltek

Otázka nástupnictví může přijít v podstatě sama, jako se to stalo i u nás. Měl jsem vlastní firmu, otec mě však dlouho lákal do jeho podnikání. Před deseti lety ho postihly zdravotní potíže, které se naštěstí vyřešily, ale v rodině jsme museli této otázce reálně čelit. Já jsem pak byl logicky jedním z hlavních kandidátů.

Proces mého začleňování do firmy mě zároveň s otcem velmi sblížil, zatím však další kroky nezvažujeme. Moji synové jsou zatím velmi malí, a pokud by jeden z nich chtěl být třeba kytaristou, bránit mu v tom nebudu, jejich vůle je pro mě svatá. V tu chvíli by samozřejmě na stole byla varianta o možném prodeji firmy, což by pro nás jistě nebylo snadné, podnikání v problematickém ústředním regionu bereme i jako zodpovědnost vůči našim zaměstnancům.

Rodinná firma je víc než vydělávání peněz

Jak spravovat rodinné bohatství, udržet tradici a předat příštím generacím stejný, či dokonce větší majetek, který začali shromažďovat předci před devíti sty lety? Nejen o tom hovořil na konferenci E15 Premium Rodinné bohatství exkluzivní host, princ Konstantin z Lichtenštejna.

Lichtenštejnové jsou jedním z nejstarších šlechtických rodů v Evropě. Na české území přišli už za Přemysla Otakara II., po staletí ovlivňovali nejen dějiny místní, ale na celém starém kontinentu. Podle historiků jsou původně dolnorakouskou šlechtou, část ale kdysi zakotvila i na Moravě.

„Máme devítisetletou historii, mí předkové byli úspěšní v nakupování pozemků, ale majetek jsme získávali i o něj přicházeli. Kvůli dělení rodiny jsme museli vytvořit rodovou ústavu, která udržela majetek pohromadě od 16. století,“ popsal princ Konstantin letitý vývoj majetku a bohatství šlechty, jejíž sídlo je v malém, 160 kilometrů čtverečních velkém státě vklíněném mezi Alpy a řeku Rýn, mezi Rakousko a Německo.

Každý majitel podniku musí přemýšlet o hodnotách. U nás je to katolická víra, respekt a reálný pohled na naše aktivity.

Konstantin z Lichtenštejna se sám prohlásil velkým fanouškem rodinných firem. „Každý majitel podniku musí přemýšlet o hodnotách. U nás to je katolická víra, respekt, reálný pohled na naše aktivity.

V rodině panuje silné přesvědčení, že každý její člen by měl něco dělat. Jsme rádi, když členové rodiny jsou nohama na zemi,“ uvedl Konstantin s tím, že „rodinná firma Lichtenštejnů“ se o svůj majetek stará proaktivně.

NEJDE O RYCHLOU NÁVRATNOST

Majetek Lichtenštejnů, který byl ještě v šedesátých letech minulého století nediverzifikovaný a pod jednou jurisdikcí, což se ale už podařilo změnit, je rozdělen do čtyř nadací podle sektorů, ve kterých je knížecí rod činný.

Jedna má na starosti zemědělství, lesnictví, energetiku a nemovitosti, pod další spadá zřejmě nejhodnot-

nější část portfolia týkající se finančních služeb a banky LGT, třetí nadace má na starosti všechny umělecké předměty a sbírky, které rod nashromáždil za staletí existence, a cílem poslední nadace je vyhledávat in-

vestiční příležitosti mezi malými a středními podniky s obraty mezi 50 miliony až 200 miliony eur z různých sektorů. „Nejde nám o rychlou návratnost investic, ale ve všem jde o dlouhodobý aspekt,“ přiblížil princ charakter rodinných investic.

ROZUMNÁ ALTERNATIVA

Podle Konstantina z Lichtenštejna je několik důležitých bodů, které by měl následovat každý, kdo chce provozovat úspěšný byznys – například mít lidi se správnými znalostmi na správném místě. Znalosti přitom mohou přinést lidé z rodiny i externě najatí manažeři. Pokud je člen rodiny schopný odvádět excelentní práci, má to na rodinný byznys obrovský vliv a dá se vybudovat velmi silná firma. „Naopak pokud člen rodiny není příliš schopný, často to znamená problémy v rodinné firmě, ale i v rodině samotné,“ popisoval princ s tím, že důležité je zavčas přemýšlet o tom, jak vyřešit nástupnictví a vlastnictví firmy, aby bylo předáno do správných rukou v příští generaci. Důleži-

té je nechat si poradit od důvěryhodných lidí a expertů včetně toho, že potomky začnou majitelé zapojovat do byznysu včas. „Každopádně, pokud nemáte plán jak a komu předat svou firmu v rámci rodiny, tak i prodej rodinného podniku je rozumnou alternativou,“ myslí si.

Přístup Lichtenštejnů nejen k podnikání je v takzvaném duálním konceptu – na úrovni nejvyššího řízení by měli být členové rodiny i nečlenové. „Rodinné firmy budou hrát důležitou roli v příštích letech, mají určité zděděné výhody proti veřejným obchodním společnostem a velmi často také poskytují vizi a budoucnost, která je tak nějak více než vydělávání peněz,“ uzavřel exkluzivní host konference své vystoupení před desítkami hostů z řad českých rodinných firem. ■

Autor E15 Hana FILIPOVÁ

Ondřej Popelka

Pracuje v J&T od roku 2006. V letech 2010–2013 vedl privátní bankovníctví ve švýcarské J&T Bank. Po návratu do Česka působí jako zástupce ředitele J&T Family Office, kde řeší multigenerační správu majetku. Vystudoval VŠE a právnickou fakultu.

Při předávání firmy je důležitý pohled zvenčí

Předávání rodinného majetku mnohdy obnáší i nepříjemná rozhodnutí. Jak vybrat vhodný okamžik, kdy postoupit podnik nástupcům? To je zásadní otázka, kterou si nyní kladou podnikatelé, kteří zakládali svůj byznys v devadesátých letech. „Určitě platí, že kdo se na tuto situaci připraví během aktivní kariéry, toho nečekaná situace ohrozí méně,“ říká zástupce ředitele J&T Family Office Ondřej Popelka.

V jaké situaci se rodinný byznys nachází v současné době?

Třicet let po sametové revoluci se nacházíme uprostřed období, kdy první generace podnikatelů předává nebo se chystá předávat své majetky a firmy na generaci druhou. To je důležité jak z pohledu rodin, tak pro samotnou společnost, protože vznikají základy určitých pravidel. Proto je to pro dnešní podnikatele velice odpovědná role, aby ta pravidla nastavili správně.

Co je nejdůležitější vzít v potaz, když se rozhodnu předat majetek? A co všechno se dá předat?

Pro zakladatele je velice důležité aby si uvědomili, co vlastně chtějí předat. Zda je to jen rodinná firma, nebo jestli k tomu přináležejí i jiná aktiva, která během své podnikatelské kariéry nahromadili. Mohou to být například nemovitosti i movité věci, sbírky umění, automobilů a další různorodý majetek, který bude muset být také nějak předán další generaci.

Čím je při předávání majetku rodina?

Zakladatelé by si měli uvědomit, jakou roli rodina v jejich byznysu či správě majetku již hraje. A jakou roli jednotliví členové budou hrát v budoucnosti po fázi předávání. Neméně důležitá je také odpověď na otázku, jakou roli zakladatel nebo zakladatelka hodlají ve firmě mít po jejím předání. Zda si zachovají nějakou poradní, nebo se úplně stáhnou z aktivního života podniku a ponechají nástupnickou generaci majetek spravovat dle jejího nejlepšího vědomí a svědomí. Případně podle nějakých konkrétních pravidel.

Kdy má zakladatel o možnosti předání společnosti začít přemýšlet? Jaké je nejlepší načasování této operace?

Velmi důležité pro předávání majetku je právě to, aby si zakladatel vůbec uvědomil, že ta situace jednou opravdu nastane, a začal ji řešit. Jestli chce předávat majetek včetně rodinné firmy až v okamžiku úmrtí a využívat různých možností dědic-

kého práva, případně zahraniční instituty, které v podobných situacích pomáhají, nebo zda chce majetek předávat ještě za svého života.

Která z variant je lepší?

Osobně bych doporučoval druhou variantu. To znamená situaci, kdy je zakladatel schopen ještě aktivně doladovat možnosti a vychytávat mouchy toho samotného předání, pokud by to na první pokus nevyšlo tak, jak si představoval.

Co když si zakladatel nakonec uvědomí, že vlastně vhodného nástupce nemá?

Otcové zakladatelé a matky zakladatelky by si měli uvědomit, jestli ten jejich firemní sen, kterým posledních třicet let žijí, je i snem ostatních členů rodiny. To znamená, jestli je firmu vůbec komu předávat, zda děti nebo jiná nástupnická generace sdílí stejné hodnoty. Klidně se může stát, že jsou děti nadané v úplně jiných oborech, než je řízení firmy či správa majetku. Mohou to být například úspěšní lékaři nebo umělci, kteří opravdu netouží po manažerské roli v byznysu.

Jaké možnosti má zakladatel v případě, že vhodný nástupce v rodině chybí?

V případě, že se nenajde nástupce z kruhu rodiny, nabízejí se dvě základní varianty. Buď firmu prodat, nebo po nějakou přechodnou dobu, než se nějaká nástupnická generace najde, najmout profesionální management, který firmu povede.

Dá se nějak shrnout, co vlastně proces předávání majetku je?

Celý proces předávání majetku je jakési hledání odpovědi na celou řadu otázek. Proto může být přínosem přizvat si jako průvodce osobu zvenčí, která pomůže hledat a klást ty správné otázky – ať už je to někdo blízký, rodinný právník nebo nějaký profesionální poradce. Odpovědi budou vždycky na bedrech zakladatele. Jen on bude rozhodovat, co se má stát, když... ■

Autor E15 Michal Nosek

Hodování (na druhou) pokračuje

Akciové trhy nadále drží pozitivní vlnu a dobrou náladu, i když v posledních dnech se zdá, že růstu trochu dochází dech. Není se čemu divit. Řada trhů je od začátku roku okolo +10 %, a to za necelé dva měsíce. Co bychom za to dali na konci minulého roku, kdyby to byl výkon za celý rok, a ne pouhé dva měsíce.

Především čínské akcie byly pokropeny živou vodou, když Donald Trump odložil účinnost obchodních tarifů na čínské importy – prý díky silnému progresu v jednání mezi americkými a čínskými vyjednaváči. Ti, kdo našli v prosinci odvahu se do čínských akcií navést za krásné ceny, inkasují nyní výraznou odměnu v podobě 20% růstu od začátku roku. Přiznám se, že jsem ale v prosinci nedokázal si čínské akcie přikoupit... Škoda, člověk se stále učí.

Máme za sebou opravdu parádní růst.

SKEPTICKÉ POHLEDY NA APPLE

Ale pojďme k jednotlivým trhům a titulům. Nad 170 dolarů jsem po dlouhém přemýšlení vystoupil z Applu. Mám pocit, že to prostě své odehrálo, a přestože si dlouhodobě myslím, že hodnota toho papíru je vyšší než 200 dolarů, je na trhu poměrně dost skeptických pohledů na tuto company. Konkurence přitahuje, cenová válka z pohledu produktů si přeci jen částečně vybere daň i na marži Applu, a tak jsem si řekl, že vystoupím a počkám si na příznivější cenu.

KDE JSOU PŘÍLEŽITOSTI

Naopak jsem switchl do Twitteru, kde mi přijde, že se situace po číslech za poslední kvartál 2018 uklidnila, pokles kurzu mi přišel velký a navíc si tam poměrně velkou po-

zici vybuřoval Morgan Stanley a je druhým nejsilnějším akcionářem. Já s nimi souhlasím, myslím si, že Twitter má budoucnost a jeho příjmy dlouhodobě výrazně porostou. Holt na Bloombergu nebudu vedle Morganů svítit, ale pár akcií v portfoliu nakoupeno je.

Nadále mi přijde zajímavý Freeport, který jsem kupoval na konci ledna lehce nad 10 dolarů. Měď pěkně zabrala, byli jsme svědky řady solidních upgradů a cena vyskočila až nad 13,40 USD. Vzhledem k rychlému růstu jsem kus pozice prodal, ale s větší částí zůstávám long a Freeportu i nadále věřím.

Opětovně jsem si koupil akcie Tevy, které trh zklamaly výhledem na letošní rok. Pokles na ceně mi přišel fakt drastický. Čísla, co ukázala, mi nepřišla tak špatná, a tak jsem zpět v Tevě pod 17 dolarů za kus.

Jinak se mi moc do ničeho nasakovat nechce. Máme za sebou opravdu parádní růst, kombinovaný ledno-únorový efekt, a tak spíše některé tituly sleduji a jsem připraven se s cashí do nich vrátit, pokud bude příležitost na příznivější ceně (IBM, Qualcomm, American Airlines).

ROZPOLCENÁ EVROPA

V Evropě je člověk i přes pěkný růst od začátku roku takový rozpolcený. Exportéři o něco vyrostli, včetně automobilek, ale trápení především u dodavatelských firem nadále pokračuje. Moji koně, na které jsem sázel, jako jsou Covestro či Voestalpine, mě dost zklamali. Ze špičkových plnokrevníků jsou takové lepší herky, ale díky poklesu ceny snad máme to nejhorší za sebou. Takže se nikam

do budování větších pozic neženu. Držím nyní jen Voestalpine, jejichž byznys modelu věřím.

Začal jsem přikupovat zpět BNP Paribas, kde se mi zdá, že to nejhorší na trhu by banky mohly mít za sebou. Trošku i spekulace a „rumours“ o možném novém programu od ECB v podobě levných půjček bankám à la TLTRO (targeting longterm refinancing operation) – to by jim mohlo pomoci, pokud by bylo realizováno. Růst ekonomik v EU je velmi křehký, mnohde skoro zastavený, se sazbami ECB nemá šanci něco udělat, tak tato podpora je jednou z mála, co můžou trhu dodat. Neříkám, že je to správné, ale beru to jen jako možnost, že by z toho mohly komerční banky profitovat. Tak uvidíme.

To nejzajímavější se ale děje zatím na domácím trhu. Pojďme pěkně popořadě – CETV, Moneta, ČEZ. Ještě podotknu, že postupně redukuji pozici na KB okolo 950 korun, své si to odmakalo.

CETV O DOLAR VÝŠ

Na CETV probíhají v posledních týdnech velké objemy obchodů, a to jak na domácím, tak americkém trhu. Dlouhodobý prodejce zašlapal v prosinci cenu až pod 2,80 USD, pak nadechnutí a v únoru se cena odpoutala konečně výše. Asi částečně pomohly i dobré výsledky a pozitivní výhled na rok 2019 díky vyšším cenám reklamy, a tak jsme se růstově posunuli téměř o dolar výše. To už je cena trošku lepší než před koncem roku, nadále to však podle mého názoru neodpovídá zlepšené hospodářské situaci, ve které se CETV nachází, a to v porovnání s rokem, rokem a půl dříve. CETV by si díky

zlepšujícím se čísly opravdu vyšší cenu zasloužila. Jasně, na to musejí přijít kupci, čeští investoři jsou asi už dost long. Takže v nejbližších dnech a týdnech se budeme pohybovat plus minus okolo současné ceny. Nadále CETV držím (prodáno asi 10% pozice, jen abych měl pocit, že jsem něco odehrál). Vývoj ceny akcie

za poslední 2 roky – přes zlepšené hospodaření (výrazně) je prostě cena nadále relativně nízko (můj subjektivní názor).

NÁMLUVY S PPF NEDOPADLY

I na Monetě bylo živo, její management po negativních reakcích akcionářů na plánovanou akvizici Air Bank a HomeCredit (CZ+SK) couvl a snížil nabídku pro PPF. Ta zareagovala ukončením jednání o propojení zmíněných bank, a smetla tak akvizici ze stolu. Je to dobře, nebo špatně? První reakce v říjnu na oznámené propojení byla ze strany investorů

tuže je a šlape managementu více na paty. Tím nechci nic špatného o managementu Monety říci, naopak bych právě vyzdvihl, že je příkladem pro jiné kotované společnosti na pražské burze (třeba pro ČEZ, že...), jak se ke všem svým akcionářům chovat, a za to ho opravdu musím ocenit. Cena okolo 79–80 korun mě drží ve vyčkávací pozici a zůstávám na Monetě long.

SPOUSTA OTÁZEK KOLEM ČEZU

ČEZ, top titul pražské burzy, za rok 2019 zatím opět proti ostatním firmám v sektoru ve stejném regionu

stavit, za kolik to postavit a s kým to postavit. Tak se udělá smlouva mezi státem a ČEZem o postupu vedoucím k vypsání tendru na dostavbu jaderných bloků, o kterém se bude rozhodovat na pomezí let 2023/2024. Tím pádem máme vše posunuto dál, vlk se nažral (teda trochu nažere – na 5 let příprava spolkně do 3 miliard) a koza (rozuměj ČEZ) zůstane celá, teda skoro.

Jestli budeme vědět, co budeme v 2023/2024 rozhodovat, jaký reaktor postavíme, nevím, o tom mám pochybnosti. Zároveň nevíme, kdo bude v té době u moci v ČEZU i ve státě. Takže reálně zde máme

akcionáři, a tedy především státem, a že stát bude prachy sakra potřebovat, zvláště při současné rétorice ministryně financí? Nebo je taky může management proinvestovat za pěkné bejkoviny v podobě akvizic à la solární a větrné parky. No doufejme, že si toto hlavní vlastník, tedy stát pohlídá. V nejbližším období bude pro kurz ČEZu důležité, aby neklesla cena elektřiny pod 40 EUR/Mwh v našem regionu, to, jaká vykáže čísla ČEZ za rok 2019 – dle předprodané ceny elektřiny tam musí být silný nárůst provozního zisku – a jaké ukáže předprodané ceny produkce nejen na rok 2019, ale i 2020. A pak také návrh dividendy na letošní rok. Bojím se, že CEO to bude tlačit někde okolo 25 korun – mám z toho ten pocit. To přežijeme, pokud uvidíme, že se prostě pochlapili a ceny prodají za 2019 se budou blížit 40 eurům. (Připomínám, že za rok 2018 prodával ČEZ za 31,50. Dámy a pánové, kdo takový nárůst z nás má? Pokud použijeme známou větu bývalého premiéra Paroubka...)

ČEZ zatím jen paběrkuje.

Takže ČEZ je jasně na long, zvažuju další navýšení pozice, ale je jasné, že nadále bude na ČEZU určitý diskont vůči třeba Verbundu a spol. Prostě trh bude diskontem přicovát nejistotu ohledně budoucího vývoje rozhodnutí o jaderných blocích. Jen si myslím, že ten diskont je nyní příliš veliký a že bychom se měli posunout o dost výše a stejně tam ten diskont bude. Udělám asi sázku na Twitteru, kde dám možnost opět zkusit uhádnout cenu ČEZu na konci letošního roku, tak jak jsme udělali v roce 2017.

Tak co tedy dál s akciemi? Čas na výrazný podíl cashe v portfoliu je z mého pohledu na místě, zůstávám zainvestován jen tam, kde si opravdu myslím, že cena na trhu nereflakuje situaci v dané firmě nebo podceňuje z mého pohledu potenciál společnosti. ■

Michal Semotan
Portfolio manažer
J&T Investiční
společnost

negativní, cena postupně klesala až k 72 korunám, takže nyní si řada hráčů může oddechnout, neboť bude více peněz na dividendy. Nicméně zásadní problém zde zůstává. Opět zde bude chybět silnější vlastník, který by kontroloval „práci“ managementu. Vždy je lepší, když někdo silnější prostě v akcionářské struk-

(RWE, Verbund, PGE) jen paběrkuje. Minulý týden proběhla konference o výstavbě jádra v Česku a snaha byla ukázat nějaký posun, alespoň teoreticky. Politická elita tlačí jádro za každou cenu, je to populární téma v České republice, a většina politických protivníků se na tom shodne. Ale nikdo neví, co postavit, jak to po-

odsunutí tendru, ČEZ nebude muset investovat desítky miliard korun v nejbližších řekněme pěti až osmi letech.

Tak co s těmi penězi, co vydělá na vyšší ceně elektřiny, udělá? To je klíčová otázka – a důležitá pro vývoj akcií ČEZu – podělí se o ně se svými

RENTIÉREM UŽ V PĚTATŘICETI!

Vylézt na osmitisícovku
můžete hned.

NOVÝ FOND J&T RENTIER.

RŮST. SPOLEČNĚ.

VIDÍME
DALŠÍCH
20 LET

J&T BANKA | JT BANK.CZ